

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนา
ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์

นางสาวทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

**Roles Performance and Requirement of Village Agricultural Volunteers
in Nakhonsawan Province**

Miss Thatsanee Erimrit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนา
ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์
ชื่อและนามสกุล นางสาวทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ์
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพวรรณ ลิ้มงูร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัย นางสาวทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ์ รหัสนักศึกษา 2579000874

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาช คุรุทเมือง แสนเสริม
ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 2) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรในการศึกษา คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) ของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,427 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 179 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าสองในสามเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.11 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีแรงงานเฉลี่ย 2.41 คน รายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตร เฉลี่ย 251,000 บาทต่อปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 42.21 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน และสมาชิก/กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ได้รับข่าวสารเฉลี่ย 3.02 ครั้งต่อเดือน (2) อกม.กว่าสองในสามมีความรู้ในบทบาทหน้าที่ แต่มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจสิทธิประโยชน์ บทบาทหน้าที่การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการติดตามสถานการณ์เกษตร โดย อกม.ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับมากที่สุด (3) อกม.มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานระดับมาก และความคิดเห็นของ อกม.ต่อการยอมรับจากส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการยอมรับจากนักส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด (4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อกม.เกือบทั้งหมดปฏิบัติงานในระดับมากทุกด้าน และต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ในทุกด้านเพื่อมาใช้ในการปฏิบัติงาน (5) ปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูล จัดอบรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์การทำงานของอกม. และมีค่าตอบแทนให้ อกม.

คำสำคัญ การปฏิบัติงาน ความต้องการ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

Thesis title: Roles Performance and Requirement of Village Agricultural Volunteers in Nakhon Sawan Province

Researcher: Miss Thatsanee Erimit; **ID:** 2579000874 ;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2 Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this study were to study 1) social and economic fundamental state of village agricultural volunteers in Nakhon Sawan Province; 2) their knowledge of role performance as village agricultural volunteers and their knowledge sources; 3) their opinions on the role performance and acceptance of their role performance; 4) their role performance and their requirements to be developed; and 5) their problems and suggestions on their role performance. The population in this study was 1,427 village agricultural volunteers in Nakhon Sawan Province. The sample size was determined, then 179 samples were selected from these village agricultural volunteers by using multi-stage random sampling methodology. The data were collected by interviewing the studied samples.

The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation. The findings of this study were as follows: (1) more than two-thirds of the studied village agricultural volunteers were male. Their average age was 49.11 years. They were educated at primary level. Their main occupation was a farmer. Their average number of household labor was 2.41 persons. Their average farming income was 251,000 baht/year. The average of their own land used in farming was 42.21 rai. Most of them were a community leader and a member of a farmer group. They had received agricultural information at average 3.02 times/month. (2) more than two-thirds of the studied village agricultural volunteers had knowledge of their role performance, while some of them did not understand their benefit gaining and their role performance on registering farmers and updating the agricultural situation. They had received agricultural information from agricultural extensionists most. (3) The studied village agricultural volunteers generally had opinions on their role performance at high level and acceptance of their role performance from related sectors at medium level. They were accepted by agricultural extensionists most. (4) almost all of the studied village agricultural volunteers performed their roles as a village agricultural volunteer at high level in every aspect and they required to be developed their knowledge in every aspect for their role performance. And (5) the studied village agricultural volunteers faced problems with their role performance at medium level. They made suggestions that they should have been explained how to fill out the forms of data collecting, transferred knowledge, made their role performance public, and paid for their role performance.

Keywords: Performance, Requirement, Village Agricultural Volunteer

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจากท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สินินุช ครูทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษาคำแนะนำ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้และแนวคิดทางด้านวิชาการ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการคำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้อำนวยความสะดวกในทุกๆด้าน จนทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ที่ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ พี่ๆน้องๆเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมถึงพี่ๆน้องๆเพื่อนนักศึกษาร่วมรุ่นทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ และกำลังใจ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับกำลังใจเป็นอย่างดี จาก บิดา มารดา น้องสาวและทุกคนในครอบครัว ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจ จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา และคณาจารย์ของผู้วิจัยทุกท่าน และทำยสุคอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ ทุกๆท่าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานด้านการเกษตรให้มีความยั่งยืนตลอดไป

ทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ์

สิงหาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท	13
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	18
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	22
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	26
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตร	28
สภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์	33
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	39
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
เกณฑ์การประเมิน	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	59
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	67
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อกสนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	75
ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	80
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	86
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปการวิจัย	89
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	106
ก แบบสัมภาษณ์	107
ข เฉลย ตอนที่ 2	122
ประวัติผู้วิจัย	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ทางการเกษตร และการใช้ประโยชน์ จากที่ดินรายอำเภอ จังหวัดนครสวรรค์.....	37
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลปริมาณผลผลิตพืชเศรษฐกิจของจังหวัดนครสวรรค์ (ปี 2558/59).....	39
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ.....	50
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	60
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	61
ตารางที่ 4.3 การดำรงตำแหน่งทางสังคม.....	65
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน.....	67
ตารางที่ 4.5 ภาพรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน.....	72
ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน.....	73
ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครหมู่บ้าน	75
ตารางที่ 4.8 การยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ..	79
ตารางที่ 4.9 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน.....	80
ตารางที่ 4.10 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน.....	83
ตารางที่ 4.11 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน.....	86
ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ..	88

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติการแสดงผลและข้อเท็จจริง	24
ภาพที่ 2.2 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดนครสวรรค์	34
ภาพที่ 2.3 พื้นที่จังหวัดนครสวรรค์	36

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจและบทบาทหน้าที่ครอบคลุมงานด้านการเกษตรทุกด้าน ปัจจุบันภาคการเกษตรมีความหลากหลายและมีความเกี่ยวข้องกับหลายสาขา จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนเพื่อให้การพัฒนาการเกษตรเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร ส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญ ในปี 2554 กำหนดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน ทั่วประเทศ จำนวน 75,181 ราย เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสาขาต่าง ๆ ทั้ง 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอเดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรอาสาสมัครชาวนาขั้นนำ อาสาสมัครพัฒนาทางพารา และผู้แทนเกษตรกร พ.ร.บ.สภาเกษตรกร พ.ศ.2553 ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่เกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้สามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)จะเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้การพัฒนาและการช่วยเหลือเกษตรกรตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร และสามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินทางธรรมชาติ เช่น ภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงและศัตรูพืชของผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างทันเวลา เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน พ.ศ.2551ขึ้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอยู่หลากหลายสาขาเกิดการบูรณาการและการพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ปัจจุบันการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น

คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับตำบลคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) กลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหมู่บ้านละ 1 คน เรียกว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสาขาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทำให้การปฏิบัติงานของทางราชการในด้านต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรได้รับการบริการทางการเกษตรจากภาครัฐได้อย่างรวดเร็ว ครบถ้วนมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงการประชาสัมพันธ์งานนโยบายด้านการเกษตรในระดับครัวเรือนและหมู่บ้านตลอดจนการแก้ไขปัญหาทางการเกษตรและการจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตรในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจหลัก (ทพค) การจัดทำสำมะโนการเกษตรเมื่อปี 2556

จากผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ผ่านมา เพื่อให้ทราบข้อมูลว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความสำคัญอย่างไร ผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความต่อเนื่องหรือไม่ บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานและเป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนและต่อเนื่องหรือไม่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความต้องการพัฒนาเรื่องใดบ้าง ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อันจะนำไปสู่การแก้ไข จุดอ่อน หรือข้อบกพร่องเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนางานและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อันนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2.4 เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการ ได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดังนี้

3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ พื้นที่ทำการเกษตร

3.3 สภาพทางสังคม ได้แก่ การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร

3.4 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.5 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
2) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

3.6 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่

1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

(1) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

(2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

(3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

(4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ดั่งภาพที่ 1.1

2.ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของ อคม.

2.1ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่

- ความหมายและสิทธิประโยชน์ของ อคม.
- การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
- ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน
- ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
- ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน

2.2แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม

1.

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

- การประกอบอาชีพหลัก
- การประกอบอาชีพรอง
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- รายได้
- พื้นที่ทำการเกษตร

1.3 สภาพทางสังคม

- ความเป็นผู้นำชุมชน
- การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขา
อื่นๆ
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบัน
เกษตรกร
- สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านหมู่บ้าน
- การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้าน
การเกษตร

4..

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และ ความต้องการได้รับการพัฒนาของ อคม.

4.1การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้าน

- 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล
พื้นฐานด้านการเกษตร
  - 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน
  - 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และ
แก้ปัญหา
  - 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรใน
หมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน
- #### 4.2 ความต้องการได้รับการพัฒนาของ อคม.

5.

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของ อคม.

- 5.1ปัญหา
- 5.2ข้อเสนอแนะ

3.

ความคิดเห็นของ อคม.

- 3.1ความคิดเห็นของ อคม.ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
- 3.2 ความคิดเห็นของ อคม.ต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาท
หน้าที่

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ มีขอบเขตดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ประกอบด้วยการศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ

4.1.1 ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้พื้นที่ทำการเกษตร การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร

4.1.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ความหมายและสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน

2) แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม

4.1.3 ด้านความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

4.1.4 ด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหา ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน

2) ความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครหมู่บ้านเกษตรหมู่บ้าน

4.1.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ทำการศึกษาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลา ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม 2559

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหมู่บ้าน" (อกม.) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หรือผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงาน ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เรียกโดยย่อว่า "อกม." อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

5.2 ความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนด

5.3 ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

5.4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีดังนี้

5.4.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

5.4.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

5.4.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

5.4.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ) รายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืชรายตำบล (รต.) สถานการณ์การเกษตร และข้อมูลอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

5.6 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล ปัญหา ร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน เสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) และติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน

5.7 การประสานงาน หมายถึง การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เช่น การจัดทำแปลงทดสอบ แปลงส่งเสริม แปลงขยายพันธุ์ในหมู่บ้าน

5.8 การติดตามและรายงานสถานการณ์การเกษตร หมายถึง การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยการสำรวจแปลงพยากรณ์แจ้งเตือนภัยแก่เกษตรกร ร่วมติดตามสำรวจ รายงาน ความเสียหาย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหมู่บ้าน และการปรับปรุงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 สามารถนำข้อมูลปัญหา และข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนาข้อบกพร่องต่างๆ ในงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป

6.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการเกษตร โดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง การปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัด นครสวรรค์ เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการ กำหนด ประเด็นคำถามในการสร้างมือการรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
  2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท
  3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
  4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
  5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
  6. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
  7. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
  8. สภาพทั่วไปและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดนครสวรรค์
  9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้ ความหมายของความรู้ ประเภท ของความรู้ ระดับความรู้ และการวัดความรู้ โดยสรุปได้ดังนี้

1.1 ความหมายของความรู้ (Knowledge)

พจนานุกรมอเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถ เจริญปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับการ ได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ องค์กรวิชาในแต่ละสาขา

วิจารณ์ พานิช (2548, น.5-6) ได้กล่าวว่า ความรู้ นั้น มีหลายนัยและหลายมิติ ความรู้ คือ สิ่งที่น่าไปใช้จะไม่หมด หรือสึกหรือ แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามขึ้น ความรู้ คือ สารสนเทศที่น่าไปสู่การปฏิบัติ ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้ นั้น และความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้น โดยความต้องการ

พรณี สวนเพลง (2552) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ได้สะสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อมที่สามารถสื่อสารและแบ่งปันกันได้ ความรู้จะเปลี่ยนไปตามบริบทและสภาวะเหตุการณ์ ที่สามารถสื่อสารและแบ่งปันกันได้ และนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสรุป การตัดสินใจ และการคาดการณ์ข้างหน้า รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปความรู้ คือ ข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับจากการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ รับรู้ รับฟัง จากการปฏิบัติ จากเหตุการณ์ต่างๆ จากการสั่งสมจากประสบการณ์ ที่ผ่านการกลั่นกรองสั่งสมออกมาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอนเชื่อมโยงกับความรู้อื่นๆจนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้สรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ

1.2 ประเภทของความรู้

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, น.22-23) ได้แบ่งความรู้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ความรู้โดยนัยหรือความรู้ที่มองเห็นได้ชัดเจน (tacit knowledge) จัดเป็นความรู้ที่ไม่มี เป็นทางการ ซึ่งเป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่มาจากประสบการณ์ ความเชื่อ หรือความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถจัดให้เป็นระบบหรือหมวดหมู่ได้และไม่สามารถเขียนเป็นตำราได้ แต่สามารถถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้ได้ 2) ความรู้ที่ชัดเจนหรือความรู้ที่เป็นทางการ (Explicit knowledge) เป็นความรู้ที่มีการ บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และใช้ร่วมกันในรูปแบบต่างๆ จึงสามารถสื่อสารและเผยแพร่ได้

กล่าวโดยสรุป ประเภทความรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) ความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นที่อยู่ในตำราวิชาการต่างๆ (2) ความรู้ฝังลึกหรือความรู้แฝงเร้น เป็นทักษะความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคนที่ได้มาจากการกระทำ ประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน พรสวรรค์ ภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ

1.3 ระดับความรู้ (Levels of Knowledge)

ตามแนวคิดของ James Brain Quinn (อ้างอิงในสำนักงาน ก.พ.ร และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 : 16) แบ่งระดับความรู้เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 : Know –what (รู้ว่าคืออะไร) เป็นความรู้เชิงรับรู้ หรือ ความรู้ที่ได้รับมาจากการเรียน เห็นหรือจดจำ มีลักษณะเป็นความรู้ในภาคทฤษฎีว่า สิ่งนั้นคืออะไร

ระดับที่ 2: Know-how (รู้ว่าเป็นอย่างไร /รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ระดับที่ 3 : Know-why (รู้ว่าทำไม /รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งเชิงเหตุผลที่สลับซับซ้อนขึ้น ภาย ใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ความรู้ในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาและการอภิปรายร่วมกับผู้อื่น

ระดับที่ 4 : Care –why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมีเจตจำนง แรงจูงใจ และการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ ดังนั้นในการจัดการความรู้ องค์กรต้องคำนึงถึงระดับของความรู้เพื่อก่อให้เกิดการบรรลุผลด้วย

วิจารณ์ พานิช (ม.ป.ป.) อธิบายถึงระดับความรู้ว่า แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ (1) Know-what เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง เป็นความรู้ในระดับที่ผู้จบการศึกษามหาวิทยาลัยใหม่ๆ มี (2) Know-how เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง เป็นความรู้ที่มีอยู่ในผู้จบมหาวิทยาลัยออกไปทำงาน 2 – 3 ปี ภายใต้อสภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน (3) Know-why เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ผลของประสบการณ์ แก้ปัญหาที่ซับซ้อนและนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น 4) Care-why เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเอง

กล่าวโดยสรุประดับความรู้ แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) Know –what เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้ว่าคืออะไร เป็นความรู้ในภาคทฤษฎีว่า สิ่งนั้นคืออะไร (2) Know-how เป็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (3) Know-why รู้ว่าทำไม รู้เหตุผลสามารถแก้ไขปัญหาและการอภิปรายร่วมกับผู้อื่นได้ (4) Care –why เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ระดับความรู้ของเกษตรกรในการใช้สารเคมี

1.4 การวัดความรู้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า วิธีการวัดผลความรู้มีหลายอย่างเริ่มตั้งแต่การสังเกตไปจนถึงการทดสอบ ซึ่งพอจะจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ การวัดโดยใช้การทดสอบ (Testing Technique) และการวัดโดยไม่ใช้การทดสอบ (Non-testing Technique) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 การวัดโดยใช้การทดสอบ เป็นการวัดโดยมีแบบทดสอบ (Test) เป็นเครื่องมือในการวัดแบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ 1.1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นข้อสอบที่มุ่งวัด

คุณลักษณะทางด้านความรู้ ความคิดและความสามารถ หรือพุทธิพิสัย 1.2) แบบทดสอบวัดความถนัดและเชาว์ปัญญา เป็นข้อสอบที่มุ่งวัดคุณลักษณะทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย เป็นข้อสอบที่วัดความสามารถของนักเรียนว่าจะเรียนได้มากน้อยแค่ไหน หรือมีความถนัดในทางใด

3) แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพแบบทดสอบชนิดนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดคุณลักษณะด้านความรู้สึกหรือจิตพิสัย เช่น เจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ส่วนรูปแบบ (format) ของข้อสอบมี 3 รูปแบบเช่นกันคือ (1) ข้อสอบแบบปากเปล่า ซึ่งเป็นการสอบแบบใช้วาจาหรือคำพูดระหว่างผู้สอบและผู้ถูกสอบโดยตรง มักต้องสอบเป็นรายบุคคล (2) ข้อสอบแบบข้อเขียน ซึ่งแบ่งเป็นแบบความเรียงหรือที่เรียกว่าอัตนัยและปรนัย ซึ่งผู้สอบต้องเขียนหรือทำเครื่องหมายในแบบทดสอบ (3) ข้อสอบแบบภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสอบโดยให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรมด้วยการปฏิบัติจริง มักเน้นในวิชาที่มีภาคปฏิบัติเป็นหลัก

1.4.2 การวัดไม่ใช้การทดสอบ ได้แก่ 2.1) การสอบถาม (Questioning) เป็นการไต่ถามคำถามที่เตรียมไว้เป็นชุดเพื่อถามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วส่งไปให้ผู้ตอบหรือนักเรียนอ่านและเขียนตอบส่งกลับมา มักใช้ถามข้อเท็จจริง (facts) และความคิดเห็นต่างๆ (พุทธิพิสัยและจิตพิสัย) ครูอาจใช้เครื่องมือซึ่งได้แก่แบบสอบถามแบบปิด (Closed form) คือเป็นแบบสอบถามที่คำถามแต่ละข้อมีตัวเลือกหรือคำตอบให้เลือกตอบ หรือใช้แบบสอบถามเปิด (Open-ended form) คือเป็นแบบสอบถามที่คำถามแต่ละข้อเว้นที่ให้ผู้ตอบเขียนคำตอบลงไปเอง 2.2) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการพูดคุย สทนา หรือซักถามกันระหว่างหนึ่งคนหรือมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป อาจเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ และอาจมีการกำหนดคำถามต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าหรือไม่มีการกำหนดคำถามที่แน่นอนแต่มีเพียงประเด็นคำถามต่างๆไว้ล่วงหน้า หรือไม่มีการกำหนดคำถามที่แน่นอนแต่มีเพียงประเด็นคำถามกว้าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เท่านั้นก็ได้ 2.3) การสังเกต (Observation) เป็นการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ 2.4) การวัดผลงาน (Product Evaluation) บางทีเรียกว่า “การตรวจผลงาน” เป็นการวัดพฤติกรรม การเรียนรู้ในด้านรูปธรรมมากกว่านามธรรม

ทิวัดท์ มณีโชติ (2554) กล่าวว่า การวัดผล เป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด โดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือในการวัดซึ่งมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติ แบบวัดภาคปฏิบัติ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบประเมินค่า แบบตรวจสอบรายการ แบบบันทึกพฤติกรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กล่าวโดยสรุป การวัดความรู้ คือ การวัดความรู้ ความเข้าใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การสั่งสมประสบการณ์ในการปฏิบัติงานซึ่งการวัดความรู้มีหลากหลายรูปแบบแต่ที่เป็นที่นิยมใช้คือการใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ความรู้ที่ใช้ในการศึกษาเป็นการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจ

2.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

2.1 ความหมายของบทบาท

ฐิติชญาณ์ เปรมกิจ (2552,น.8) กล่าวว่า บทบาท คือ การแสดงออกของพฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับทางสังคมกำหนด

ศศิธร หุ่นทอง (2555,น.7) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคล ซึ่งได้ปฏิบัติไปตามที่สังคมได้คาดหวังว่า กำหนดว่าต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกับตำแหน่งหรือสถานภาพที่สังคมกำหนดไว้

ชำนาญ เมืองลอง (2556,น.10) ให้ความหมายของ บทบาท หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรม ของแต่ละบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมเป็นผู้กำหนด และดำรงไว้

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2548,น.168) ได้ให้ความหมายของบทบาท เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมของบุคคลภายในองค์กร บทบาทจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อแสดงออกถึงความคาดหวัง และพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติ หรือสมาชิกภายในองค์กร เป็นการแสดงออกในลักษณะการติดต่อสื่อสาร การใช้ถ้อยคำ และไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ การตัดสินใจ บทบาทมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจะอธิบายระบบของบทบาทจะอธิบายได้ขณะระบบของบทบาทนั้นแสดงอยู่เท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไประบบบทบาทก็เปลี่ยนไป

นริตา ไตรสรณ ทูล (2546,น.55) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรม การปฏิบัติ การลงมือกระทำ หรือการปฏิบัติทางสังคมของบุคคล ตามสิทธิ สถานภาพ ตำแหน่ง และหน้าที่

วิณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551,น.9) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามหน้าที่ทางสังคม เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เจตคติ ค่านิยม และความต้องการทางสังคม

โสภา ชูพิกุลชัย และ ורתัย ชื่นมณูชัย (2519 ,น.130) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ บทบาท ดังนี้ บทบาท เป็นตำแหน่งหรือขั้นจะถูกสมาชิกในชุมชนคาดหวังไว้ ระดับหนึ่งๆว่า

พฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ควรจะทำอะไร บทบาทของแต่ละคนในแต่ละตำแหน่งหนึ่งๆ จะถูกวางขอบเขตกำหนดไว้ บางครั้งอาจคลุมไปถึงภาระหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ด้วย

กมลรัตน์ เหล้าสุวงษ์ (2527, น.52) เป็นนักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทที่แตกต่างกันไป ตามตำแหน่งหน้าที่ บทบาทจะมีมากขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ในสังคมนั้น

วินิจ เกตุขำ และคำเพชร ฉัตรสุกสกุล (2522, น.63) ได้จำแนกประเภทของบทบาท ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกหรือบทบาทที่ได้แสดงของแต่ละบุคคลซึ่งจะไม่ขัดกับความรู้สึก ตรงความต้องการ และเป้าหมาย

2. บทบาทที่เข้ากันไม่ได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึง บทบาทที่แสดงออกมาขัดกับความรู้สึกที่ตนเคยประพฤติ และผิดไปจากความคาดหวังที่ทางสังคมกำหนด บทบาทที่ควรปฏิบัติ

สรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่ได้แสดงออกมา ตามสิทธิหน้าที่ที่มีอยู่ ตามตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบทางสังคมที่ดำรงอยู่โดยบทบาทจะเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบของงานที่ต่างๆ กัน

2.2 บทบาทของผู้นำเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร

นที ขลิบทอง (2556, น.10-21) กล่าวว่า บทบาทของผู้นำเกษตรกรในปัจจุบันจะเป็นบทบาทของผู้สนับสนุนให้การประกอบอาชีพและการพัฒนาด้านการเกษตรในท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จเป็นหลัก

บทบาทของผู้นำเกษตรกรที่ควรเป็น ด้วยสภาพของการทำการเกษตร และการส่งเสริมการเกษตรในปัจจุบัน บทบาทของผู้นำเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องมี ดังนี้

1. บทบาททางด้านการสนับสนุนการผลิต ผู้นำเกษตรกรควรมีบทบาทในการสนับสนุนการผลิต ดังนี้

- 1) ให้ความช่วยเหลือในด้านการวางแผนการผลิต
- 2) หาแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีความเป็นธรรมให้แก่เกษตรกร เช่น หาแหล่งสินเชื่อที่คิดดอกเบี้ยในอัตราที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร
- 3) ชักชวนให้เกษตรกรในท้องถิ่นปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร เช่น ทำคันกั้นน้ำและระบายน้ำ สร้างแหล่งเก็บน้ำ ปรับปรุงถนนที่ใช้ในการคมนาคมขนส่ง

4) กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้มีพลังกลุ่มในการต่อรองขอ ความเป็นธรรมในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการร่วมกันลงทุนจัดซื้อปัจจัยการผลิตที่จำเป็นเพื่อลด ต้นทุน

2. บทบาททางด้านการถ่ายทอดความรู้ ผู้นำเกษตรกรควรมีบทบาทเป็นตัวแทนของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรและที่เกี่ยวข้องให้แก่เกษตรกรใน ท้องถิ่น ดังนี้

1) เป็นตัวอย่างในการนำความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมมาปฏิบัติเพื่อให้ เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในท้องถิ่น

2) ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรใน ท้องถิ่นได้รับทราบและกระตุ้นให้เกิดการยอมรับเพื่อนำไปปฏิบัติ

3) ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร เมื่อเกษตรกรใน ท้องถิ่นประสบปัญหาจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้

4) รวบรวมข้อมูลทางการเกษตรและที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นแล้วเสนอให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับทราบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรและการ พัฒนาการเกษตร

3. บทบาทด้านการประสานงาน ผู้นำเกษตรกรควรมีบทบาทในการ ประสานงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ประสานงานให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรในท้องถิ่นมี ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2) ประสานความสัมพันธ์ทั้งระหว่างเกษตรกรภายในท้องถิ่นและระหว่าง เกษตรกรในท้องถิ่นกับเกษตรกรในท้องถิ่นอื่น

3) ประสานกับบุคคลอื่นเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น ประสานกับพ่อค้าคนกลางหรือผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้รับความ เป็น ธรรมในการติดต่อธุรกิจ

4) ประสานกับเจ้าหน้าที่ในสังกัดหน่วยราชการอื่น หรือพนักงานของ รัฐวิสาหกิจและเอกชนที่เข้ามาทำหน้าที่ทางการเกษตรในท้องถิ่น

4. บทบาททางด้านการพัฒนา ผู้นำเกษตรกรควรมีบทบาทในการพัฒนา ด้าน ต่าง ๆ ดังนี้

1) เสนอแนะและร่วมพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะทางด้านทรัพยากรและ โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการประกอบอาชีพทางการเกษตร

2) เสนอแนะและช่วยสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรในท้องถิ่น เช่น เปิดโอกาสสนับสนุนให้เกษตรกรที่มีความเหมาะสมได้มีโอกาสเป็นผู้นำเกษตรกรหมุนเวียนกันไป

3) พัฒนาและฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถในด้านอาชีพและการเป็นผู้นำอยู่เสมอ

4) ช่วยสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนากระบวนการกลุ่มในท้องถิ่น ให้ได้กลุ่มที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

5) ร่วมวางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเกษตร หรือพัฒนาการเกษตรกรในท้องถิ่นร่วมทั้งการช่วยติดตามและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขและพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

5. บทบาทตามกฎหมาย นอกจากผู้นำเกษตรกรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไปตามตำแหน่งหน้าที่กำหนดไว้ตามระเบียบ หรือข้อบังคับของแต่ละหน่วยงานผู้นำเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในบางหน่วยงาน ยังได้มีการกำหนดบทบาทไว้ในระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานอีกด้วย ยกตัวอย่างบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดโดยกรมส่งเสริมการเกษตรไว้ ดังนี้

6. บทบาทภารกิจอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

1) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นที ขลิบทอง (2556, น.10-23) กล่าวว่า บทบาทสำคัญของผู้นำเกษตรกรในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร คือ การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรด้วยการเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ความรู้ และข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งความรู้และข้อมูลไปสู่เกษตรกรในท้องถิ่น และนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงรวมทั้งการเป็นผู้สนับสนุนให้กระบวนการส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาท

รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ และคณะ (2544,น.180) ได้รวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของลินตัน (Linton, 1945) กล่าวว่า สถานภาพ หรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทหรือภาระหน้าที่ให้กับบุคคล (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร 2542,น.172) เช่น สถานภาพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ได้กำหนดบทบาทอย่างชัดเจน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ถ้าเหรียญต้องมีหน้าที่ควบคุมการดูแลการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่ม เป็นต้น

2. ทฤษฎีของพาร์สัน (Parson) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้แต่ละคนมีบทบาทเพิ่มขึ้น ตามความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากการติดต่อและทำความเข้าใจ เช่น ทรงวุฒิมีบทบาทเป็นพ่อเมื่ออยู่ที่บ้าน ถ้าในสังคมเขามีสถานภาพเป็นกำนัน ประธานกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจะเห็นว่าทรงวุฒิมีหลายสถานภาพ ดังนั้นเขาย่อมมีบทบาทที่เพิ่มขึ้น

3. ทฤษฎีของฮอว์แมนส์ (Homanns) กล่าวว่า ตำแหน่งทำให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเกิดการจูงใจให้เกิดการกระทำต่าง ๆ เกิดประโยชน์ต่อตนเอง แต่ละบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทตามตำแหน่ง เช่น ทรงวุฒิเมื่ออยู่บ้านบทบาทของเขา มีตำแหน่งเป็นพ่อ ส่วนบทบาทเมื่อเกิดการประชุมกลุ่มเกษตรกร เขาจะเป็นประธานในการประชุม เนื่องจากเขามีตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม

4. ทฤษฎีของนาเดล (Nadel,1957) กล่าวว่า บทบาทประกอบด้วย ส่วนประกอบที่สำคัญต่อพฤติกรรม (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร 2542 ,น.173)

1) ส่วนประกอบที่เสริมบทบาท เช่น เป็นวิทยากรต้องมีทักษะในการพูดที่เก่ง มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ อุทิศเวลาและเสียสละที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร

2) ส่วนประกอบที่สำคัญหรือแกนของบทบาท ขาดไม่ได้ เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรก็ต้องมีผู้บังคับบัญชา มีเกษตรกร หรือการเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ก็ต้องมีประธานกลุ่มและมีเลขากลุ่ม

3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ต้องมีการจดทะเบียน มีการเปิดสมุดบัญชี อย่างน้อย 100 บาท

โดยนาเดลได้สร้างทฤษฎีบทบาทในรูปแบบการ ดังนี้

$$P = a, b, c, \dots, n$$

เมื่อ p หมายถึง บทบาทของบุคคลที่ต้องมีการแสดงออก

a, b, c, ..., n หมายถึง ส่วนประกอบที่มีผลต่อพฤติกรรม

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพฤติกรรม ทั้ง 4 ทฤษฎี จะเห็นว่าคนมีการแสดงออกทางพฤติกรรมเกิดจากบทบาทที่ต้องแสดงออกมาตามสถานภาพ หรือตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีสถานภาพแสดงออกหลายบทบาท ซึ่งในบางสถานการณ์บุคคลมีหลายสถานะภาพอาจทำให้เกิดการขัดแย้งในบทบาท ตัวอย่าง เช่น นายบวร เป็นตำรวจ แต่มีลูกชายชายนายเสฟติด ตามบทบาทแล้วนายบวรต้องจับลูกชายเข้าคุก แต่นายบวรเกิดความรักและห่วงลูกซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทว่าเขาควรจะทำอย่างไร

จากแนวคิดทฤษฎีบทบาท สรุปได้ว่า บทบาทที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคล มีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมเป็นตัวกำหนด แต่ละคนจะมีบทบาทหลายด้านที่ต้องสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยอาจมีสิ่งจูงใจให้แสดงบทบาทออกมาที่แตกต่างกันออกไป ในบางสถานการณ์บทบาทก็เกิดความขัดแย้ง ได้

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

3.1 ความหมายของการปฏิบัติงาน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545, น.214) อ้างถึง เกสร สวนศรี (2552, น.9) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงาน หมายถึง การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างดีที่สุดของงาน และต้องปฏิบัติอย่างทุ่มเท อย่างเต็มที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จ

สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546, น.10) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลทำงานตามตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามหน้าที่ที่กำหนดและความต้องการ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 , น.647) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ปฏิบัติ” หมายถึง การดำเนินการที่เป็น ไปตามระเบียบแบบแผน เช่น การปฏิบัติราชการ การกระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น ภาควิปฏิบัติ กระทำตาม เช่น ปฏิบัติตามสัญญา พฤติกรรม เช่น ภาควิปฏิบัติวัฒนธรรม ปฏิบัติต่อกัน ประณินับได้รับใช้ เช่น ปฏิบัติบิดา มารดา ปฏิบัติครูบาอาจารย์ ปฏิบัติการทำงานตามหน้าที่ ที่ได้ทดลองเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ตามทฤษฎีฝึกงานเพื่อให้เกิดความชำนาญในเบื้องต้น เช่น ห้องปฏิบัติการ ปฏิบัติธรรม ประพฤติตามธรรม เจริญภavana ปฏิบัติบูชา การบูชาโดยการถือปฏิบัติ ตามคำสอนคู่กับอามิสบูชาซึ่งเป็นการบูชาด้วยสิ่งของ

เกสร สวนศรี (2552 , น.9) ได้ให้ความหมาย การปฏิบัติงาน คือ พฤติกรรมที่ได้แสดงออกมา ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับสติปัญญา สมรรถภาพทางร่างกาย สิ่งแวดล้อมที่ต่างกันผลสำเร็จในงานของแต่ละคนจึงมีความแตกต่างกัน

ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของการดำรงตำแหน่งนั้นๆ ผู้ปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อองค์กร และผู้บริหารผลงานตรงตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพพระพิภักดิ์ เสริมสุขจิระโชติ (2556, น. 9) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงาน คือ พฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงออกมาในการทำงาน ซึ่งในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ นั้นจะต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติที่ดีในงานเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผลสุติ จันท (2556, น.10) ได้ให้ความหมาย การปฏิบัติงาน คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในการทำงาน ซึ่งการที่บุคคลจะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในงานที่ต้องปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วิไล อุตสาห์ (2556, น. 13) ได้ให้ความหมาย การปฏิบัติงาน คือ การทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อทำให้เกิดผลสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ และตรงกับความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มองค์กรคาดหวัง

จากแนวคิดกับการปฏิบัติงาน สรุปได้ว่า การปฏิบัติงาน คือ การทำงานให้เต็มความสามารถเพื่อให้เกิดผลสำเร็จกับงาน ตามที่ได้กำหนด และตรงกับความต้องการของบุคคล บุคคลจะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัย ทั้งความรู้ ความสามารถ และความตั้งใจ และเข้าใจในงานที่ปฏิบัติอย่างมาก

3.2 ทฤษฎีการปฏิบัติงาน

ณัฐพันธ์ ขจรนันท์ (2547, น.47) ให้ความหมาย การปฏิบัติงาน กิจกรรมที่บุคคลกระทำขึ้นด้วยกำลังกาย กำลังใจ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การปฏิบัติงานของบุคคลตามบทบาทหน้าที่ย่อมประสบความสำเร็จ ที่แตกต่างกัน

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดทฤษฎีในการปฏิบัติงานดังนี้

3.2.1 ทฤษฎีความสำเร็จ (Achievement Needs Theory)

แมคเคลแลนด (McClelland : 1961 อ้างใน ชาตรี จันทรिता 2552, น.33-34) อธิบายถึงทฤษฎีความสำเร็จ ความต้องการของคนมีแรงจูงใจอยู่ 3 แบบ คือ

1) บุคคลที่มีความต้องการอำนาจบารมี (Need for Power) หมายถึง ความปรารถนาอยากได้ ความมีอำนาจ เพื่อใช้ควบคุมกำกับบุคคลอื่น การมีอำนาจบารมีสูงแนวคิดของแมคเคลแลนด ความต้องการแยกเป็น 2 แนวทาง คือ ทางบวก ปรารถนาต้องการมีอำนาจบารมี หรือทางลบเป็นความปรารถนาต้องการของมนุษย์ของเมอร์เรย์

2) บุคคลต้องการความรักความผูกพันสูง (Needs for Affiliation) ได้จัดอันดับความสำคัญของความต้องการที่อยากจะอยู่ร่วมกับผู้อื่น มากกว่า ความต้องการเพื่อความสำเร็จ ตัวอย่าง การศึกษาโดยการทดลองให้มีการเลือกผู้ช่วยในการทำงาน พบว่า บุคคลที่ต้องการประสบความสำเร็จสูงจะเลือกผู้มีความสามารถเป็นสำคัญ ส่วนบุคคลที่ต้องการความรักความผูกพัน จะเลือกผู้ช่วยที่ร่วมงานแล้วสบายใจในการทำงาน มากกว่าที่จะยึดถือความสำเร็จของงาน

3) บุคคลที่ต้องการประสบความสำเร็จสูง (Needs for Achievement) จะแสวงหาแนวทางเพื่อความก้าวหน้าเพื่อที่จะประสบความสำเร็จ จากการศึกษาของแมคเคลแลนด์ พบว่า ร้อยละ 85 ของนักศึกษาต้องการประสบความสำเร็จสูง จะเข้าสู่อาชีพที่ต้องการผู้มีความสามารถที่เผชิญความเสี่ยงและการตัดสินใจ มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง เช่น งานการจัดการธุรกิจ

3.2.2 ทฤษฎีการจูงใจของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's ERG Theory)

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer;1972 ,pp.210 -211 อ้างถึงใน อำนวย แสงสว่าง, 2544) กล่าวถึง ทฤษฎีการจูงใจของ อัลเดอร์เฟอร์ แบ่งความต้องการของมนุษย์ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ได้ (E-Existence need) ความต้องการทางด้านร่างกาย สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ เช่นอาหาร ที่อยู่อาศัย ถ้าเป็นองค์กรก็เป็นค่าใช้จ้าง โบนัส ผลประโยชน์ ตอบแทน สภาพการทำงานที่ดีและสัญญาจ้าง ซึ่งตรงกับความต้องการ ทางสรีระ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของทฤษฎีมาสโลว์

2) ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (R- Relatedness need) ความต้องการความสัมพันธ์ที่ระหว่างบุคคลในองค์กรเป็นความต้องการในเชิงมนุษย์สัมพันธ์

3) ความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้าและเติบโต (G-Growth need) เป็นความต้องการในการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และความเจริญเติบโตก้าวหน้าในงาน ต้องการเป็นผู้ริเริ่ม มีอำนาจ การพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ ความสามารถในองค์กรเป็นความต้องการความรับผิดชอบเพิ่ม มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถใหม่ และการมีโอกาสดำเนินงานใหม่หลายด้าน

3.2.3 ทฤษฎีการจูงใจของแมคเกรเกอร์ (McGregor's X : Y Theory)

วีรสิทธิ์ ชินวัตร (2555) กล่าวไว้ว่า ทฤษฎี X : เป็นความคิดเห็นดั้งเดิมในการอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน ตามทฤษฎีแมคเกรเกอร์ McGregor ระบุไว้ว่า การตัดสินใจในการบริหารหรือการกระทำทุกครั้งผู้บริหารต้องมีสมมติฐานในด้านพฤติกรรมและธรรมชาติของมนุษย์ สมมติฐานมีดังนี้

1) มนุษย์โดยทั่วไปไม่ชอบการทำงาน และจะหลีกเลี่ยงถ้าสามารถทำได้ ตามสมมติฐาน การสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่าฝ่ายบริหารพยายามแก้ไข บุคคลที่มีแนวโน้มหลีกเลี่ยงงานหลักฐานที่ยืนยันทงสมมติฐานนี้ สำหรับผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ไม่อาจโต้แย้งได้

2) เนื่องจากลักษณะมนุษย์ที่ไม่ชอบการทำงาน ส่วนใหญ่จึงต้องมีการบังคับ ควบคุม คุกคาม คุกคาม คุกคาม เพื่อกันจะพยายามทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

3) มนุษย์โดยทั่วไปชอบที่จะได้รับคำสั่งปรารถนาหรือต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ไม่ค่อยมีความทะเยอทะยาน แต่ต้องการความมั่นคงความปลอดภัย

ทฤษฎี Y มีลักษณะตรงข้ามกับทฤษฎี X สมมติฐานของทฤษฎีที่เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และการจูงใจ จากการศึกษาและสะสมความรู้ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ทำให้ตั้งข้อสรุป สมมติฐานของทฤษฎีดังนี้

(1) การใช้ความพยายามทั้งทางกายและทางสมองในการทำงานในการทำงาน โดยมนุษย์ทั่วไปไม่ชอบการทำงานโดยนิยงานอาจจะเป็นแหล่งของความพึงพอใจ หรือแหล่งของการลงโทษ ขึ้นอยู่กับสภาพการทำงานที่จะจัดไว้เช่นไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

(2) การควบคุมภายนอกและการขู่เข็ญคุกคามว่าจะลงโทษ ซึ่งอาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ก่อให้เกิดความพยายามให้ไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร โดยธรรมชาติของมนุษย์จะใช้การสั่งการและการควบคุมตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้สร้างเอาไว้

(3) การสร้างความผูกพันต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร ด้วยมีค่าตอบแทนหรือรางวัลตามผลงานความสำเร็จในแต่ละคนสามารถส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการประสบความสำเร็จสมหวังในชีวิต

(4) ภายใต้อาณัติที่เหมาะสม โดยทั่วไปมนุษย์เรียนรู้ไม่เพียงยอมรับความรับผิดชอบแต่จะแสวงหาความรับผิดชอบด้วย การที่มนุษย์หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ขาดความทะเยอทะยาน และเน้นเรื่องความปลอดภัยความมั่นคง โดยทั่วไปเนื่องมาจากประสบการณ์ของมนุษย์ไม่ใช่โดยสันดาน

(5) ความสามารถที่จะใช้ความคิดจินตนาการความฉลาด ในการแก้ไข ปัญหาขององค์กรที่มีอยู่ทั่วไป

(6) ภายใต้อาณัติของการใช้ชีวิตแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ความสามารถ สติปัญญาของมนุษย์ถูกนำมาใช้ในบางส่วนเท่านั้น

3.2.4 ทฤษฎีความพึงพอใจในการทำงานของ Gilmer

กิลเมอร์ (V. Gilmer 1967 :80) ได้อธิบาย ความพึงพอใจในการทำงาน โดยส่วนที่มีผลอย่างมากทัศนคติของแต่ละบุคคล ที่มีต่อปัจจัยในการดำรงชีวิตองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงานขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1. ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานและความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา
2. โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน ได้แก่ การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น
3. การจัดการ ได้แก่ ความพอใจในสถานที่ปฏิบัติงาน
4. ค่าจ้างและค่าตอบแทน ได้แก่ จำนวนเงินประจำที่ได้รับ ค่าตอบแทนพิเศษที่หน่วยงานมอบให้
5. ลักษณะงานที่ทำ ได้แก่ ตรงกับความรู้ความสามารถ
6. การนิเทศงานหรือการฝึกอบรม ได้แก่ โอกาสในการได้รับความรู้ที่เพิ่มเติม โดยการศึกษาต่อ การฝึกอบรม การสัมมนา
7. การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ที่เกิดจากภายใน และที่ภายนอกหน่วยงาน
8. สภาพการทำงาน ได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานมีความเหมาะสม
9. ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ความพึงพอใจที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น
10. สิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการด้านอื่น ๆ เช่น บ้านพักพนักงาน เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

4.1 ความหมายของความคิดเห็น

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532 , น.246) ได้บัญญัติ คำว่า ความคิดเห็นไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาที่เห็นแล้วว่า เป็นจริงที่ได้จากการพิจารณา โดยใช้ปัญญา ความคิด ประกอบ ถึงจะไม่ได้อาศัยหลักฐานในการพิสูจน์ยืนยัน เสมอไป

2.ทัศนคติ หรือ การประมาณการที่เกี่ยวกับเนื้อหา หรือ แนวประเด็นใดประเด็นหนึ่งนั้น

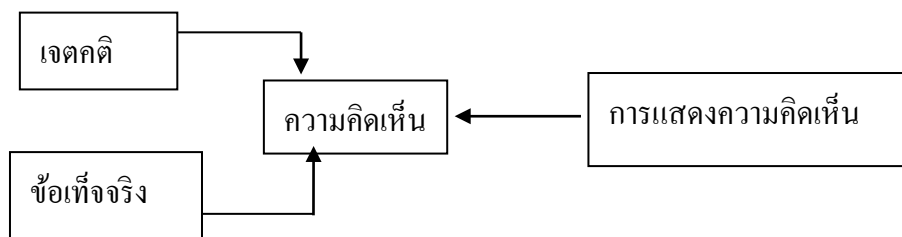
3.คำที่แสดงการยอมรับกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอคำปรึกษาความคิดเห็น มีความหมายใกล้เคียงกับ เจตคติ คือบุคคลได้รับมา หรือเรียนรู้จนกลายเป็นตัวอย่างในการแสดงปฏิกิริยา สนับสนุน หรือเป็น ปฏิปักษ์ต่อสิ่งบางอย่างหรือคนบางกลุ่ม

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 ,น.174) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงที่บ่งบอกโดยการพูดหรือ โดยการเขียนที่เกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมของแต่ละบุคคล โดยความคิดเห็นจะแตกต่างกับเจตคติ คือ ไม่จำเป็นต้องแสดงออกโดยความรู้สึก อารมณ์ หรือการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองหรือไม่ตอบสนองเป็นเพียงคำพูดที่มีเหตุผลที่แต่ละบุคคลคิดขึ้นมา ถ้าคนอื่นไม่เห็นด้วย บุคคลนั้นก็อาจเปลี่ยนคำพูดที่กล่าวไว้ได้

สุชา จันทรธรม (2524 ,น.80) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ ความรู้สึก ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้ง เหมือนเช่นกับการแสดงทัศนคติ แต่ละบุคคลมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นถึงเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงทัศนคติ

สุนทรี โคมิน (2542 ,น.394) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ คำพูดที่ได้แสดงออกมาให้เชื่อในบางอย่าง หรือการแสดงค่านิยมของผู้พูด ดังนั้นความคิดเห็น จึงเป็นคำพูดที่แสดงออกมาในบางครั้ง เราไม่สามารถยึดถือคำพูดที่แสดงออกมาได้ เนื่องจาก มีปัจจัยและเหตุผลที่คนมักไม่พูดหรือ แสดง ออกมาในสิ่งที่ตนคิดอยู่ในใจ ฉะนั้น เราสามารถ แยกแยะข้อแตกต่างระหว่างความเชื่อและ ค่านิยม ที่มีต่อชุมชนและส่วนตัวได้ การแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เจตคติ ค่านิยม จะสอดคล้องกับความเป็นจริงได้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ(2522,น.92) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกซึ่งต้องอาศัยวิจารณ์ตามต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใด ความคิดเห็นมีความหมายแคบกว่า เจตคติ ความคิดเห็นแต่ละบุคคลนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (Fact) และ เจตคติ (Attitude)ของบุคคล เมื่อคนนั้นถูกถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเขาจะแสดงและพยายามให้เหตุผลตามที่เขาคิดส่วนเจตคติ แสดงสภาพความรู้สึกทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งนั้น ความคิดเห็นจะมีการอธิบายโดยมีเหตุผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยตรง

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ การแสดงเหตุผลและข้อเท็จจริง
ที่มา : สกว น สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522,น.92)

โยธิน คันสนยุท และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529 ,น.36) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกโดยการใช้ถ้อยคำ ส่วนทัศนคติ ความเชื่อ หรือ ค่านิยม ความเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติ เพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทางอารมณ์ หรือ การแสดงพฤติกรรม

จากความหมายของความคิดเห็น สรุป ความหมาย ได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติ ของแต่ละบุคคล ในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ใช้ประสบการณ์ โดยอาศัย ความรู้ และสภาพแวดล้อมรอบๆ ของแต่ละบุคคล โดยไม่มีกฎเกณฑ์

4.2 การวัดความคิดเห็น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551,น.252-259) ได้กล่าวว่า การวัดเจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากการแสดงออกทางภาษา และสามารถวัดได้จากการแสดงออก โดยความคิดเห็นเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้มีหลายวิธี สรุปได้ดังนี้

1. **วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's Equal Appearing Interval Scale 1929)** มีหลักการว่าข้อความที่ใช้เป็นเครื่องวัดแต่ละข้อความจะแทนความมากน้อยของเจตคติในเรื่องนั้นๆ และช่วงระหว่างข้อความมีระยะห่างๆกันตามแบบวัด โดยทฤษฎีนี้ถ้าคนๆหนึ่งยอมเห็นด้วยกับข้อความใดบางข้อแล้วสามารถบอกได้ว่าเจตคติของเขาอยู่ ณ ที่ใดในแบบวัดเจตคตินั้น

2. **วิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale 1932)** มีหลักการสร้างว่าการจัดให้มีข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น คำตอบของแต่ละข้อความจะมีให้เลือกตอบ 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมากและมีการให้น้ำหนักคะแนนของความเห็นในแต่ละระดับ โดยการหาว่าบุคคลใดมีเจตคติอย่างไรก็ใช้วิธีการรวมน้ำหนักหรือคะแนนจากการตอบทุกข้อความของแต่ละคน ถ้าน้ำหนักรวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูงหรือได้คะแนนสูง แสดงว่าระดับ เจตคติของบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความพอใจในสิ่งนั้น

3. **วิธีการของออสกู๊ด (Osgood's Semantic differential Scale 1955)** มีแนวคิดว่าความคิดรวบยอดต่างๆมีความหมาย ความหมายของความคิดรวบยอดประกอบด้วยสัญลักษณ์สำคัญที่จะบรรยายความคิดรวบยอดนั้นๆ หลายลักษณะด้วยกัน ความคิดรวบยอดมีหลายมิติเขาจึงสร้างแบบวัดขึ้นโดยใช้ความหมายทางภาษาที่เป็นคำคุณศัพท์ต่างๆ เช่น ดี-เลว สวย-น่าเกลียด เป็นต้น การอธิบายความคิดรวบยอดของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงการวัดจะมีลักษณะเป็นมิติเดียวและไม่ขึ้นอยู่กับช่วงการวัดอื่นๆ การตอบสนอง หรือการประเมินแต่ละบุคคลที่มีความคิดรวบยอดในแต่ละช่วงการวัดจะอยู่ในช่วง 1-7 ที่อยู่ระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงข้ามกัน

4. **วิธีเปรียบเทียบคู่ของเฟคเนอร์ (Fechner's Method of Paired Comparison 1954)** ได้สร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลือกสรรและการจัดอันดับความชอบ เริ่มจากการทดลองโดยใช้ตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมขนาดต่างๆกัน แล้วให้บุคคลจัดอันดับความชอบในรูปสี่เหลี่ยมนั้นและหาระดับความชอบจริงของแต่ละรูปและวิธีเปรียบเทียบคู่โดยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆไปการเปรียบเทียบคู่ใช้ในกรณีที่มีสิ่งนามาเปรียบเทียบคู่กันไม่เกิน 10 สิ่ง ถ้ามากกว่านี้ใช้วิธีจัดอันดับตำแหน่ง

5. **วิธีแบบคิวของสตีเฟนสัน (Stephenson's Q-technique 1953)** เป็นวิธีศึกษาความคิดเห็น ท่าที และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล โดยใช้วิธีแยกบัตรเป็นกองๆแต่ละกองจะมีคะแนนประจำใช้คะแนนนี้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และแปลความหมายต่อไป เป็นวิธีวัดอันดับสิ่งเร้าโดยใช้ผู้ถูกทดสอบตัดสินว่าเห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย ชอบ - ไม่ชอบ

6. **แบบวัดระยะทางสังคมของโบการ์ดัส (Bogardus's Social Distance Scale 1925)** เป็นการวัดเจตคติต่อคน โดยมีข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความรู้สึกของบุคคล ผู้ที่เป็นที่หมายของเจตคติ 7 ข้อความ แต่ละข้อความจะบ่งบอกความสัมพันธ์ในทางจิตใจใกล้เป็น เจตคติทางบวกไปจนถึงเจตคติทางลบและให้ผู้ตอบบอกถึงว่าตนมีเจตคติอยู่ในระดับใด จาก 7 ระดับ

7. **แบบวัดสะสมของกัทแมน (Guttman's Cumulative Scale 1950)** เป็นการวัดโดยมีข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งแต่ละข้อความจะแสดงเจตคติในทิศทางเดียวกันแต่มีความเข้ม หรือปริมาณของความรู้สึกแตกต่างกัน ข้อความชุดนี้จะจัดเรียงลำดับความเข้มของเจตคติ ที่มีอยู่ในแต่ละข้อความไว้แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งโดยถือว่า คำตอบที่ผู้ตอบเลือกจะเป็นการยืนยันคำตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งที่แสดงความเข้มในระดับรองลงไปด้วย แบบวัดเจตคติของกัทแมน ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าละทิ้งปัญหา ที่แท้จริงในการถาม เนื่องจากไม่ครอบคลุมคำตอบได้

อัญชลี แจ่มเจริญ (2530, น. 26-27) กล่าวว่า การวัดเจตคติและความคิดเห็นอาจประเมินได้หลายวิธี เช่น การใช้ความคิดเห็นส่วนตัว การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน บางชนิด นอกจากนี้นิยมใช้แบบสำรวจความคิดเห็น 2 ชนิด คือ

1. Attitude Scales ของ Likert เรียกว่า Likert type of scales ซึ่งหัวข้อเรื่องแต่ละหัวข้อที่ใช้ในการสำรวจมีช่องว่างให้เลือกหัวข้อ แต่ละช่องจะบอกปริมาณความความเห็นที่ผู้ตอบมีต่อข้อความนั้น โดยคำตอบเหล่านี้จะกำหนดคะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมากไปจนถึงไม่เห็นด้วย

2. Opinion Surveys เป็นแบบสำรวจความคิดเห็น โดยส่งแบบสอบถามไปให้พนักงานกรอกโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้กรอก เพื่อสร้างความมั่นใจว่าคำตอบนั้นๆจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองในภายหลัง คำถามที่ใช้ในแบบสำรวจนิยมใช้คำง่ายๆเพียง ใช่ ไม่ใช่ หรือขีดเครื่องหมายถูกผิดตรงข้อความที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

จากการวัดความคิดเห็นที่นักวิชาการกล่าวไว้หลายท่าน พอสรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็น สามารถวัดได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ให้เหมาะกับงานและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลเพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับงาน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำไปวัดค่าความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

5.1 ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526, น 323)

“ความต้องการ” หมายถึง ความอยากได้หรือประสงค์ที่จะได้เมื่อเกิดความรู้สึกที่ทำให้ร่างกายมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ซึ่งส่งผลให้ร่างกายไม่อยู่นิ่ง และแสวงหาสิ่งเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองร่างกายจะเข้าสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และเกิดความต้องการใหม่ ๆ มาทดแทนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

5.1.1 ลำดับความต้องการของมนุษย์

Wiboon Joong (2014) กล่าวว่า ความปรารถนาของมนุษย์ติดตัวมาแต่เกิดและความปรารถนาเหล่านี้จะมี ลำดับขั้นความปรารถนา ตั้งแต่ขั้นแรกจนสู่ความปรารถนาสูงขึ้นเป็นลำดับ

มาสโลว์เรียงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ จากขั้นต้น ไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปไว้เป็นลำดับดังนี้

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ซึ่งมีพลังมาก

ที่สุดเพราะเป็นความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตัวอย่างเช่น ความต้องการอากาศ อาหาร ยา รักษาโรค หากความต้องการขั้นแรกยังไม่ได้รับการตอบสนองก็ยากที่จะพัฒนาสูงขึ้นอื่นๆ ได้

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and security needs) ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นแรกได้รับการตอบสนอง ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง หากไม่ได้รับการตอบสนองหากไม่ได้รับการตอบสนองจะเกิดความรู้สึกหวาดกลัว ผวา รู้สึกไม่มั่นคง

3) ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs) เมื่อ 2 ขั้นแรกได้รับการสนองความต้องการแล้ว มนุษย์จะสร้างความรักและความผูกพันกับผู้อื่น

4) ความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem needs) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถและความสำเร็จ มีความเคารพนับถือตนเอง

- ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem from others) คือ ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ การยอมรับยกย่องจากผู้อื่น

5) ความต้องการที่จะเข้าใจประจักษ์ตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) เป็นความต้องการเพื่อตระหนักรู้ความสามารถของตนกับประพฤติกปฏิบัติตนตามความสามารถ และสุดความสามารถ โดยพึงเล็งประโยชน์ของคนอื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

นิตยา เพ็ญศิริรักษา และสุรชาติ ฒ นองคาย (2556 ,น. 61) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการมีหลายทฤษฎี แต่ที่สำคัญมี 5 ทฤษฎี ดังนี้

5.2.1 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์

จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไป เป็นลำดับ ประกอบด้วยความต้องการ 5 ลำดับขั้น 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย 2) ความต้องการความปลอดภัย 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ 4) ความต้องการได้รับความนับถือ ยกย่อง 5) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

5.2.2 ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ ประกอบด้วยความต้องการ 3 อย่าง โดยไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเรียงเป็นลำดับ ได้แก่ ความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการมีชีวิตอยู่ ความต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลทั่วไป และความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า

5.2.3 ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการรวม ประการ ได้แก่ ต้องการประสบความสำเร็จ ความต้องการทางด้านสัมพันธภาพที่ดี ความต้องการทางด้านความเป็นอิสรภาพ และความต้องการทางด้าน การมีอำนาจ โดยความต้องการในแต่ละด้าน อาจเกิดขึ้นพร้อมกันหรือเกิด สูง ต่ำ บ้างโดยไม่จำเป็นต้องเกิดเรียงตามลำดับชั้น

5.2.4 ทฤษฎีความต้องการหรือแรงจูงใจแมคคลีแลนด์ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ ทำให้เกิดความต้องการโดยมีแรงจูงใจ 3 ประเภท คือ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

5.2.5 ทฤษฎีความพึงพอใจในงานหรือทฤษฎีสองปัจจัย ที่มีผลต่อความพึงพอใจในงาน ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในงานต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยค่าจ้าง หรือปัจจัยทางด้านกายภาพ และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ส่วนปัจจัยจูงใจซึ่งจะเกิดจากความรู้สึกรักจากภายในของแต่ละบุคคลนั้น

กล่าวโดยสรุป ความต้องการเป็นความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลที่มีความปรารถนาต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนอง ก็ จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้น ความต้องการอาจจะเกิดขึ้นพร้อมกันได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลเพื่อทำให้ชีวิตดีขึ้น มั่นคง และประสบความสำเร็จ ความต้องการที่จะแก้ปัญหาสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการจากสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้นำไปกำหนดประเด็นเกี่ยวกับความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

6. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตร

6.1 ความหมายและความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554 ,น.4) ได้ให้ความหมายของ "อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน" (อกม.) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกหมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านทำหน้าที่ประสานและเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เรียกโดยย่อว่า "อกม." อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาและเป็นเกษตรกรที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการเกษตรในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง ๆ โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป อาทิ

เช่น อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสาเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจ การเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวามาชั้นนำ อาสาสมัครพัฒนา ยางพารา และผู้แทนเกษตรกร

เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัคร เกษตร พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่หลากหลายสาขาได้ผลึกกำลังเพื่อช่วยแก้ไข ปัญหาของเกษตรกร แต่ยังคงขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง จึง กำหนดให้มี ผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านละ 1 คน เรียกว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง ๆ เกษตรกรในหมู่บ้าน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานการพัฒนาการเกษตร ตามภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

6.2 ความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต่อการพัฒนาการเกษตรของ ประเทศ

- 1) เป็นผู้รู้จักพื้นที่และมีความเข้าใจเกษตรกร รู้ปัญหาและขีดความสามารถในการ พัฒนาภาคการเกษตรของแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี
- 2) เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจทั้งจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) สาขา ต่างๆ และจากทางราชการ ให้เป็นผู้แทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน
- 3) เป็นผู้เชื่อมประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัคร เกษตร (อกษ.) ทุกสาขา รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ ให้ สามารถร่วมกันพัฒนาการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งเกษตรกร ชุมชน และประเทศชาติ

6.3 วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พ.ศ.2554,น.1-2) เรื่อง อาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละ หมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และเกษตรและ สหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกตาม พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่ละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้นเป็นอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน โดยให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดคือเกษตรจังหวัด เป็น

ผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี หรือให้สิ้นสุดสถานสภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและถูกจำคุก เว้นแต่เป็น โทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 6) คณะกรรมการ อภขต. ในตำบลนั้นมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

6.4 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)

6.4.1 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร วัน เวลา สถานที่ รับขึ้น ทะเบียนเกษตรกรนอกจากนี้อาสาสมัครเกษตรกรยังมีหน้าที่ช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนและการปรับปรุงข้อมูล ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น

2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกเศรษฐกิจ (ทพศ.) พร้อมทั้งให้คำแนะนำเบื้องต้น แก่เกษตรกร และอธิบายทำความเข้าใจเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) วัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) โดยอาสาสมัครเกษตรกรช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสาร และตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น การทำประชาคม โดยช่วยปิดประกาศเพื่อทำประชาคม และเข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคม และร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสุ่มตรวจสอบแปลงของเกษตรกรด้วย

6.4.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

1) รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรกร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน

2) เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน

6.4.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

- 1) สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 2) ช่วยประสานเจ้าหน้าที่/วิทยากร เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เช่น การจัดทำแปลงทดสอบ แปลงส่งเสริม แปลงขยายพันธุ์ในหมู่บ้าน
- 3) เชิญเกษตรกรร่วมรับฟังการถ่ายทอดความรู้

6.4.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และภัยพิบัติธรรมชาติ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่จัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาด ประสานข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) แจ้งเตือนภัยผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./เสียงตามสาย/วิทยุชุมชน ฯลฯ และติดตามข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรม อุตุนิยมฯ ฯลฯ
- 2) สำรวจพื้นที่ประสบภัยระหว่างเกิดภัย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย
- 3) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยแจ้งนัดหมายเกษตรกร ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่

6.5 แนวทางพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ ได้ให้ความสำคัญกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากทุกหน่วยงานให้เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงการทำงาน เพื่อช่วยปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน เช่น การเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์งานนโยบายด้านการเกษตรในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันมีอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ อยู่เกือบทุกหมู่บ้านที่ทำการเกษตร และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหาร

อาสาสมัครเกษตร พ.ศ.2551 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่หลากหลายสาขา ได้ผลึกกำลังเพื่อช่วยแก้ไขปัญหของเกษตรกร แต่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการตามระเบียบดังกล่าว ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล (สบกต.) กลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงจัดให้มี โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้สามารถทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ ในหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ในด้านองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย โดยพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 1) พัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก 4 เรื่อง ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็นปัจจุบัน และมีคุณภาพเพื่อใช้ในการเป็นฐานข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พัฒนาระบบการจัดเก็บ การบันทึกข้อมูลการรายงานข้อมูลการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรให้มีคุณภาพ
- 3) สนับสนุนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีบทบาทในการพัฒนาหมู่บ้านและการเกษตรร่วมกับคณะกรรมการและคณะทำงานต่างๆ ในกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร
- 4) พัฒนาระบบการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและกำหนดแนวทางการบูรณาการ การทำงานกับหน่วยงานภาคีให้มีความชัดเจนปี 2557 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดให้ทุกจังหวัดดำเนินการ โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตร เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ได้รับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และสามารถปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีความสามารถในการเป็นวิทยากร การจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตร การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และมีความรู้ในเรื่องโรคแมลงศัตรูพืช ส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสู่ความเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง

7. สภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์

นครสวรรค์เป็นเมืองโบราณซึ่งสันนิษฐานว่าตั้งขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี โดยมีปรากฏชื่อในศิลาจารึกเรียกว่า เมืองพระบาง เป็นเมืองหน้าด่านสำคัญในการทำศึกสงครามมาทุกสมัย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ตัวเมืองดั้งเดิมตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาขาด(เขาฤๅษี) จรดวัดหัวเมือง (วัดนครสวรรค์) ยังมีเชิงเนินดินเป็นแนวปรากฏอยู่ เมืองพระบางต่อมาได้เป็น เมืองซอนตะวัน เพราะตัวเมืองตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และหันหน้าเมืองไปทางแม่น้ำซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกทำให้แสงอาทิตย์ส่องเข้าหน้าเมืองตลอดเวลา แต่ภายหลังได้เปลี่ยนเป็น เมืองนครสวรรค์ เป็นศุภนิมิตอันดี

นครสวรรค์ มีชื่อเรียกเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาแต่เดิมว่า ปากน้ำโพ โดยปรากฏเรียกกันมาตั้งแต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตามประวัติศาสตร์ในคราวที่พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาครั้งสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กองทัพเรือจากกรุงศรีอยุธยาได้ยกไปรบทัพข้าศึกที่ปากน้ำโพ แต่ด้านทัพข้าศึกไม่ไหว จึงล่าถอยกลับไป

ที่มาของคำว่า ปากน้ำโพ สันนิษฐานได้ 2 ประการ คือ อาจมาจากคำว่า ปากน้ำไหล เพราะเป็นที่ปากน้ำปึง ยม และน่าน มาไหลรวมกันเป็น ต้นแม่น้ำเจ้าพระยาหรืออีกประการหนึ่ง คือ มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่อยู่ตรงปากน้ำในบริเวณวัดโพธิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งศาลเจ้าพ่อกวนอูในปัจจุบัน จึงเรียกกันว่า ปากน้ำโพธิ์ ก็อาจเป็นไปได้

7.1 ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดนครสวรรค์ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามระยะทางหลวงแผ่นดินประมาณ 237 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,597,677 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,998,548 ไร่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดพิจิตร และกำแพงเพชร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดลพบุรี, อุทัยธานี, ชัยนาท และสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดตาก

ภาพที่ 2.2 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดนครสวรรค์

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ (2558)

7.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ตามลักษณะภูมิศาสตร์โดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตร เป็นที่ราบประมาณ 3 ใน 4 ของพื้นที่จังหวัด มีแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำปิง แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน ไหลมารวมกันเป็น แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านช่วงกลางของจังหวัด แม่น้ำที่กล่าวได้แบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็นด้านตะวันออกและตะวันตก และมีเพียง 6 อำเภอที่ตั้งอยู่บนแม่น้ำสายหลัก สภาพภูมิประเทศทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดมีภูเขาสลับซับซ้อนและเป็นป่าทึบในเขตอำเภอลาดยาว อำเภอแม่ืองก์ อำเภอแม่เปินและอำเภอชุมตาบง พื้นที่ป่าของจังหวัดเป็นสภาพป่าที่เชื่อมโยงติดต่อกับป่าห้วยขาแข้งของจังหวัดอุทัยธานีในเส้นทางใต้ของอำเภอแม่ืองก์ ส่วนบนของอำเภอแม่ืองก์ และอำเภอลาดยาวเป็นส่วนติดต่อกับป่าทึบของจังหวัดตาก ที่เชื่อมโยงไปถึงป่าทุ่งใหญ่นเรศวรของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นที่ราบค่อนข้างเรียบแคบบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ โดยเฉพาะตอนกลางของจังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมืองฯ, อำเภอบรรพตพิสัย, อำเภอชุมแสง, อำเภอท่าตะโก, อำเภอโกรกพระ

และอำเภอพยุหะคีรี สภาพพื้นที่ทางทิศตะวันตก (เขตอำเภอลาดยาว, อำเภอแม่วงก์, อำเภอแม่เปิน และอำเภอชุมตาบง) และทิศตะวันออก (เขตอำเภอหนองบัว, อำเภอไพศาลี, อำเภอตากฟ้า และอำเภอตาคลี) มีลักษณะเป็นแบบลอนลูกคลื่น ยกตัวขึ้นจากตอนกลางของจังหวัด สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 50-150 เมตร

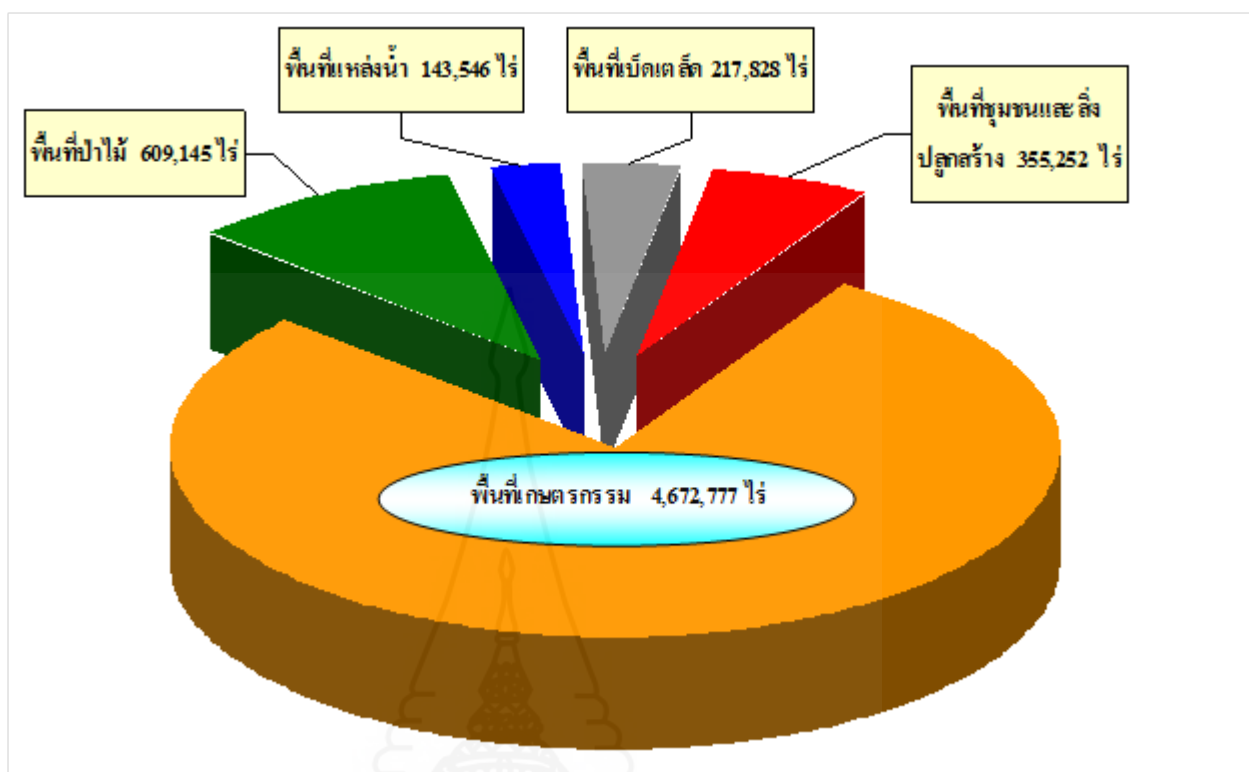
7.3 ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะร้อนชื้น มีช่วงฤดูฝนและฤดูแล้งที่เห็นเด่นชัด ฤดูฝนได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้อยู่ในช่วงเดือนตุลาคม ส่วนฤดูหนาวอยู่ในช่วงเดือนตุลาคมถึงมกราคม ได้รับอิทธิพลความเย็นมาจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับปี 2555 ช่วงเดือนมกราคมมีอากาศหนาว อุณหภูมิต่ำสุด 17.90 องศาเซลเซียส และช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนถึงร้อนจัด อุณหภูมิสูงสุด 40.80 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ย 28.00 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,118.70 มิลลิเมตร และฝนตกทั้งหมด 123 วัน สภาพภูมิอากาศของจังหวัดนครสวรรค์ สัมพันธ์กับปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีหากปีใดปริมาณน้ำฝนมากกว่า 1,200 มิลลิเมตรต่อปี จะเกิดปัญหาน้ำท่วม ถ้าปริมาณฝน ต่ำกว่า 1,000 มิลลิเมตรต่อปี จะประสบปัญหาฝนแล้ง ทั้งนี้สืบเนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดที่มีลักษณะคล้ายท้องกระทะ หรือสี่เสื่อกางปีกบิน

7.4 พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครสวรรค์

เป็นพื้นที่ทางการเกษตร จำนวน 4,672,777 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 77.89 ของพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่ 1,325,771 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.11 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่แหล่งน้ำ ป่าไม้ พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยอื่น ๆ

จังหวัดนครสวรรค์มีกลุ่มชุดดินอยู่ทั้งหมด 32 กลุ่มชุดดิน มีเนื้อที่ 5,848,065 ไร่ หรือร้อยละ 97.49 ของเนื้อที่จังหวัด และเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ดมีเนื้อที่ 150,483 ไร่ หรือร้อยละ 2.51 ของเนื้อที่จังหวัด

ภาพที่ 2.3 พื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ (2558)

7.5 การปกครองและประชากร

จังหวัดนครสวรรค์จัดรูปการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาคโดยแบ่งออกเป็น 15 อำเภอ 1,427 หมู่บ้าน 128 ตำบลและจัดรูปการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 21 แห่ง (เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 18 แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล 121 แห่ง มีประชากรรวมทั้งสิ้น 362,499 คน และมีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 132,904 ครัวเรือน

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ (2557) ได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของจังหวัดนครสวรรค์ ไว้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ทางการเกษตร และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
รายอำเภอ จังหวัด

ที่	อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ การเกษตร (ไร่)
1	เมือง	16	171	92,803	13,766	467,667	295,005
2	บรรพตพิสัย	13	118	27,004	13,877	568,685	470,566
3	ชุมแสง	11	126	20,875	11,348	447,953	383,840
4	โกรกพระ	9	65	10,426	4,593	185,746	151,340
5	ลาดยาว	12	149	28,522	12,595	431,935	371,284
6	หนองบัว	9	107	24,588	10,279	512,191	464,088
7	ไพศาลี	8	101	23,931	12,165	612,161	459,823
8	พยุหะคีรี	11	125	23,162	8,070	462,996	307,154
9	ตากถี	10	125	35,889	9,771	533,788	410,973
10	ท่าตะโก	10	112	23,079	12,493	379,515	353,355
11	ตากฟ้า	7	76	13,571	5,478	356,683	300,652
12	เก้าเลี้ยว	5	43	10,858	4,518	160,445	134,020
13	แม่वंก	4	66	16,438	8,563	479,255	334,622
14	แม่เปิน	1	24	5,907	2,748	162,625	128,836
15	ชุมตาบง	2	23	5,446	2,640	236,900	148,878
	รวม	128	1,431	362,499	132,904	5,998,545	4,714,436

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ (2558, น.11)

7.6 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านกระจายไปตามพื้นที่เกษตรริมฝั่งแม่น้ำและเส้นทางคมนาคม แต่ละครัวเรือนมีพื้นที่ทางการเกษตรเฉลี่ย 35.15 ไร่ มีสมาชิกครอบครัวเฉลี่ย 5 คน มีบุคคลวัยทำงานเฉลี่ย 3 คน ซึ่งจะขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูปลูกและฤดูเก็บเกี่ยว จะต้องมีการจ้างแรงงานจากที่อื่น ทั้งนี้การรวมกลุ่มเกษตรกรยังมีน้อย

จังหวัดนครสวรรค์ มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

1) ข้าวนาปี จัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของจังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวทุกอำเภอ แต่อำเภอที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากในลำดับต้นๆ ได้แก่ อำเภอบรรพตพิสัย,ท่าตะโก,หนองบัว,ลาดยาว และ ชุมแสง ซึ่งมีการเพาะปลูกข้าวพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม เช่น พันธุ์ชัยนาท 1 กข.31,กข.41 และ ขาวดอกมะลิ105 เป็นหลัก ประกอบกับสภาพภูมิอากาศ และ ศักยภาพของดินเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวพื้นที่ปลูกข้าวอยู่ในเขตอาศัยน้ำฝนและเขตชลประทาน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม และศัตรูพืช

2) ข้าวนาปรัง จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง ซึ่งจะทำการเพาะปลูกตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง เมษายน ของทุกปี พื้นที่เพาะปลูกในแต่ละปีขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำที่จะใช้ในการเพาะปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก ได้แก่ เขตชลประทาน สูบน้ำด้วยไฟฟ้า และ น้ำบาดาล อำเภอที่มีการเพาะปลูกมากในลำดับต้นๆ ได้แก่ อำเภอบรรพตพิสัย,ชุมแสง,ตาคลี,ท่าตะโก,ลาดยาว และ อำเภอเมืองนครสวรรค์ ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี

3) อ้อยโรงงาน จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยโรงงานอยู่ในลำดับต้น ๆ ของประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากมีโรงงานแปรรูป (โรงงานน้ำตาล) ที่ใหญ่ที่สุดในระดับประเทศ ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดและมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกร่วมกันระหว่างภาคราชการและเอกชน ทั้งในเรื่องของการใช้พันธุ์ดี และปฏิบัติดูแลพันธุ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก ได้แก่ พันธุ์ขอนแก่น 3 ซึ่งเป็นพันธุ์ของทางราชการ และ พันธุ์ LK -2-11 ซึ่งเป็นพันธุ์ส่งเสริมของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในเกณฑ์ที่รวมทั้งเปอร์เซ็นต์ความหวาน(ค่า CCS) อำเภอที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากในลำดับต้น ๆ ได้แก่ อำเภอตาคลี,ตากฟ้า,พยุหะคีรี และ อำเภอแม่เปิน

4) มันสำปะหลัง จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังอยู่ในลำดับต้นๆ ในเขตภาคเหนือรองจากจังหวัดกำแพงเพชร พันธุ์ที่ใช้เพาะปลูก ได้แก่ ระยะเวลา 11 , ระยะเวลา 5 , ระยะเวลา 7 , หัวบง 60 , หัวบง 80และเกษตรศาสตร์ 50ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมและเหมาะสมที่จะใช้ปลูกในเขตพื้นที่จังหวัด ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง อำเภอที่มีการเพาะปลูกมาก ได้แก่ อำเภอแม่वंก,ไพศาลี,ลาดยาว,หนองบัว,ชุมตาบง และแม่เปิน

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลปริมาณผลผลิตพืชเศรษฐกิจของจังหวัดนครสวรรค์ (ปี 2558/59)

ชื่อชนิดพืช	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อ ไร่ (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	คิดเป็นมูลค่า (ล้านบาท)
1.ข้าวนาปี	2,525,109	579	1,462,038.11	10,672.88
2.ข้าวนาปรัง	555,271	695	385,913.35	2,462.13
3.อ้อย	677,441	11,095	7,516,207.90	7,967.18
4.มันสำปะหลัง	474,195	3,532	1,674,856.74	4,404.87
5.ข้าวโพด	187,966	747	139,719,794.34	521.04
6.ข้าวฟ่าง	22,382	500	11,191,000.00	61.55
7.ถั่วเขียวผิวดำ	29,564	152	3,685,688.00	104.89
8.ทานตะวัน	19,015	238	4,531,750.00	81.57
รวม	4,917,609	17,538	10,397,192,396	31,428.97

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ (2558,น.13)

8. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

8.1 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556,น.14) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกษตรกร ให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาทำให้เกษตรกรมีรายได้ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีขึ้นได้ นอกจากนั้นยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกร ให้เป็นผู้มีความรู้ในการพัฒนางานด้านอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้น ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

- 1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรโลก
- 2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิต
- 3) การพัฒนารายได้และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัว
- 4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้

5) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6) การพัฒนาประเทศโดยเฉพาะประเทศเกษตรกรรม มักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาชีวิตและสิ่งแวดล้อมในชนบทให้มีความยั่งยืน การส่งเสริมการเกษตรเป็นรูปแบบกระบวนการที่เกี่ยวข้องใน 3 ฝ่ายหลัก ได้แก่ คือ ด้านวิชาการ การวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมพัฒนาความรู้และเกษตรกรผู้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อการพัฒนา การส่งเสริมพบว่ามีวิวัฒนาการและการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และรวมถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการพัฒนาเกี่ยวพันไปยังองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

8.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.4 - 38) ได้กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตรได้ดังนี้

8.2.1 วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอิสระในการได้รับรู้ข้อมูลโดยตรงเป็นรายบุคคลทำให้ผู้รับความรู้มีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอดและเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับทราบปัญหาของเกษตรกร รวมทั้งความรู้จากภูมิปัญญาเกษตรกร กระบวนการส่งเสริมมีหลายวิธี ได้แก่

1) การเยี่ยมไร่นาและบ้านเกษตรกร เป็นวิธีการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่ได้พบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา ซึ่งสร้างความคุ้นเคยความมั่นใจและความพอใจแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดีพบว่าเป็นการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพมาก

2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้

3) การติดต่อทางโทรศัพท์ ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากขึ้น เกษตรกรสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดียิ่งขึ้น

4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว การเขียนจดหมายติดต่อกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรเป็นวิธีการส่งเสริมที่ผู้รับการส่งเสริมติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็เขียนตอบถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร

5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ มีหลายโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้มีโอกาสที่จะพบเกษตรกร โดยบังเอิญ ส่วนใหญ่เป็นการพบปะเพื่อให้เจ้าหน้าที่ช่วยแก้ไขปัญหาให้ข้อเสนอแนะ

8.2.2 วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล เป็นการส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากขั้นการสนใจ ไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มเกิดการยอมรับ การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้กันมาก

1) การประชุมกลุ่ม เป็นการส่งเสริมที่ใช้ได้ผลอยู่เสมอ คือ ช่วยถ่ายทอดความรู้และข่าวสาร ความคิดเห็นและประสบการณ์ ของผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน การประชุมกลุ่มถ้าจะให้บรรลุผลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคาและใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหาและความต้องการของเขา และเกษตรกรมีส่วนร่วม

2) การฝึกอบรม เป็นวิธีการส่งเสริมที่ใช้กันมากทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

3) การสาธิต เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบ การแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ ได้ฟัง และได้เห็น วัตถุประสงค์ของการสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติที่เป็นขั้นตอน มีหลักวิชา นำไปปฏิบัติได้ พัฒนาทักษะสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ 1) การสาธิตวิธีการ 2) การสาธิตผล

4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมอย่างดีวิธีหนึ่งเพราะผู้เข้าร่วมในการศึกษาดูงานมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้เพิ่มความเชื่อมั่นให้ผู้ร่วมศึกษาดูงานยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็น ได้รับฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำไปปฏิบัติ

8.2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน เป็นการส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสาร ให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทราบว่ามีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นและมีอยู่ สื่อมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ เป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม สามารถเผยแพร่ได้ 3 ลักษณะ

(1) เอกสารสรุปผลการวิจัยค้นคว้า ทดลองเผยแพร่กระทำได้ในลักษณะ การเขียนแบบวิชาการหรือกึ่งวิชาการ

(2) เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมใช้เป็นคู่มือในการส่งเสริม

(3) เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต เช่น เอกสาร คำแนะนำการปลูก และผลิตสำหรับเกษตรกร

2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มี ภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และข้อความง่าย ๆ สั้น กระชับ สร้างความสนใจแก่ผู้พบเห็น วัตถุประสงค์ของการโฆษณา เพื่อให้ข่าวสารข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านให้ได้รับทราบสิ่งที่ควรรู้หรือ เรื่องราวที่หน้าสนใจ

3) หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ และนิยม ออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนหรือห่างกว่านั้น เรียกนิตยสาร

4) วิทยุ นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวรวดเร็วที่สุด ข่าวแพร่กระจายไปได้ไกล และกว้างขวาง เข้าถึงบุคคลทุกระดับ

5) โทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุเพราะมีผู้รับชมรายการ ได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพ ไปพร้อมกัน การส่งเสริมสามารถจัดแสดงสาธิตและใช้โสตอุปกรณ์ เช่น แผ่นภาพ แผนภูมิ กราฟ ฯลฯ

6) ภาพยนตร์ นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม สร้างความสนใจ กระตุ้น ให้คนรวมกันจำนวนมากก่อนแล้วใช้การส่งเสริมวิธีอื่น

7) การจัดนิทรรศการ คือการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอด และเผยแพร่งาน เพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อคนจำนวนมาก

ดังนั้นสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม รูปแบบการส่งเสริม มี 3 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลและการส่งเสริมแบบมวลชน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตร จังหวัดนครสวรรค์ ในประเด็นแหล่งความรู้ของอาสาสมัคร โดยแหล่งข้อมูลที่เกิดขึ้นจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม รวมถึงระดับของการรับรู้ข้อมูล

9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 สภาพพื้นฐานทั่วไปส่วนบุคคล

9.1.1 เพศ

สุวิสาส์ กันตอนัตพร (2554,น.77) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ ชำนาญ เมืองลง (2555,น.90) ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ ศศิธร หุ่นทอง (2555,น.56) ศึกษาบทบาทหมอดินอาสาในงานส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหมอดินอาสาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และวิชัย ศรีผา (2552,น.130) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายมีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง เช่นเดียวกับพัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546,น.31) ได้ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านเกือบทั้งหมดจะเป็นเพศชายส่วนใหญ่ และระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556,น.86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่า เกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

9.1.2 อายุ

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554,น.48) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาสมัครประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบล ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 46-65 ปี ในขณะที่วิโรจน์ ศรีผุดผ่อง (2552,น.68) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อสม.กฟผ.) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี โดยอายุมีความสัมพันธ์กับการ

ปฏิบัติงานของ อสม.กฟผ. นอกจากนี้ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549,น.35) ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เช่นเดียวกับ ลลิตา เสนกรรหา (2552,น.58) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุ 51 ปีขึ้นไปและอายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) และระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556,น.86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรีพบว่า เกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ย 54 ปี

9.1.3 ระดับการศึกษา

ลลิตา เสนกรรหา (2552,น.58) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลอง หลวง จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 57.14 จบการศึกษาที่ระดับประถมศึกษามากที่สุด เช่นเดียวกับ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549,น.35) ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.3 เช่นเดียวกับ ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556,น.86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรเกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างจากทัศนีย์ บุญเกล้า (2554 ,น.48)ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัด นครพนม พบว่าหมอดินอาสาสมัครในจังหวัดนครพนมจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

9.2 สภาพเศรษฐกิจ

9.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

ธวัชชัย กฤตรัชตน์นัต (2553,น.48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 59.74 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตร จำนวน 2 คนต่อครัวเรือน นอกจากนี้ อรรวรรณ จินะใจหาญ (2554,น.50)ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัด เชียงรายร้อยละ 39.8 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 3 คน ในขณะที่กัมปภัพล แก้วมีศรี (2545,น.31)

ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านใช้แรงงานครัวเรือนอยู่ในช่วง 3-4 คน โดยจำนวนแรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี สอดคล้องกับการศึกษา มณฑิรา พุกษกถามาศ (2554, น.115) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีจำนวนแรงงาน ทำการเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 2.39 คน และสุวิสาข์ กันตอนันตพร (2554, น.81) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน

9.2.2 รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี

สุวิสาข์ กันตอนันตพร (2554, น.45) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีรายได้ของครัวเรือนจากทำการเกษตรน้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี โดยรายได้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในขณะที่ ชาวพะเยาว์ (2554, น.50) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน มีรายได้อยู่ช่วง 50,000-100,000 บาทต่อปี โดยที่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

9.2.3 พื้นที่ทำการเกษตร

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554, น.53) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล จังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 6-24 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 19.99 ไร่ ในขณะที่ เกสร สวนศรี (2552, น.45, 77) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีพื้นที่ทางการเกษตรของตนเองต่ำกว่า 10 ไร่ และเช่าพื้นที่ทางการเกษตรมากกว่า 6 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ส่วนระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556, น.86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และมีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 21.94 ไร่

9.3 สภาพสังคม

9.3.1 ความเป็นผู้นำทางสังคม

เกสร สวนศรี (2552, น.45, 47) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการ

ปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในชุมชน เกษตรหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกองทุน ตามลำดับ สอดคล้องกับวิวัฒน์ ภูพร้อม และคณะ (2555,น.1329) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่รับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทำให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านลดลง 0.490 หน่วย

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554,น.47) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 90.8 ของเกษตรกรหมู่บ้านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร เกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รองมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเกล้า (2554,น.49) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและรองมาเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

9.3.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554,น.47) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ สอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเกล้า (2554,น.49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลเกินครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

9.4 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อรวรรณ จินะใจหาญ (2554,น.57) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ในขณะที่ วิชัย ศรีมา (2552,น.98) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่าความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันต่อการปฏิบัติงานเมื่อพิจารณาโดยรวม โดยเพศชายมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง ต่างจาก

ฐิติชญาณี เปรมกิจ (2552, น. 95) พบว่าการดำเนินงานในบทบาทของการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงดินของหมอดินอาสาโดยสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

9.5 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556, น. 86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรโดยระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของ เอกสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล และเชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากร สอดคล้อง ชำนาญ เมืองทอง (2555, น. 92) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในระดับมาก คือ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบค.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคม จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การรายงานศัตรูพืช เช่นเดียวกับ ภัทรพล เฉลิมชาติ และสมัย ศรีหาญ (2553 , น. 37-39) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครในอำเภอธาตุพนม พบว่า ผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครปศุสัตว์ในอำเภอธาตุพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

9.6 ปัญหาและข้อเสนอในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ชำนาญ เมืองทอง และคณะ (2555 , น. 93) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยภาพรวมมีระดับปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในหมู่บ้าน งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง การกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้างระหว่างอาสาสมัครเกษตรกรกับเกษตรกร การสื่อสารไม่เข้าใจกันระหว่างอาสาสมัครเกษตรกรกับเกษตรกร คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน และในเรื่องขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะควรมีค่าตอบ/สวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้กับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลถูกต้อง สอดคล้องกับธนุ สรเสนีย์ (2541 , น. 67-68) ศึกษาการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านของกรมพัฒนาที่ดินในการอนุรักษ์ดิน และ น้ำจังหวัดน่าน พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยรวมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง การทดสอบ

สมมติฐาน พบว่า ความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ (1) สภาพส่วนบุคคล ซึ่งศึกษาในประเด็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา (2) สถานภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งศึกษาในประเด็น จำนวนแรงงาน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร (3) สภาพสังคม ซึ่งศึกษาในประเด็น ความเป็นผู้นำทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร (4) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (5) ด้านความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (6) ด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (7) ปัญหาและข้อเสนอในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ระเบียบวิธีการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ศึกษา คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งได้รับเลือกและแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,427 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 1,427คน ซึ่งสำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ จัดให้มีการคัดเลือกและแต่งตั้งตามคำสั่งจังหวัดนครสวรรค์ที่ 3326/2558 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2558 (จังหวัดนครสวรรค์ : 2558) และยังคงปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจาก 1,427 คน ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane , 1973) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 7 เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีสภาพพื้นฐานและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไม่มากนัก ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1,427}{1 + 1,427 \times (0.07)^2} \text{ ราย}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ

12.54 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครสวรรค์ในแต่ละอำเภอมีจำนวนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามจำนวนร้อยละของตัวอย่างคือร้อยละ 12.54 ของแต่ละอำเภอ จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลากให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนด ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมืองนครสวรรค์	165	21
2	ชุมแสง	127	16
3	เก้าเลี้ยว	43	5
4	พยุหะคีรี	125	16
5	โกรกพระ	65	8
6	บรรพตพิสัย	118	15
7	ลาดยาว	149	19
8	แม่วงก์	66	8
9	แม่เปิน	24	3
10	ชุมตาบง	23	3
11	ท่าตะโก	112	14
12	หนองบัว	107	13
13	ไพศาลี	101	13
14	ตากถี	126	16
15	ตากฟ้า	76	9
	รวม	1,427	179

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ (2558)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ พื้นที่ทำการเกษตร การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทอื่น ๆ การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตร และข่าวสารที่ได้รับ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed - ended question) ประกอบด้วยคำถามที่เป็น แบบทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 5 ด้าน ได้แก่ 1)ความหมายและสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 2)การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 3) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 4) การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ5) การติดตามสถานการณ์เกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถาม ระบุคำตอบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวที่เห็นว่าถูกต้อง โดยมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว มีการกำหนดคะแนนเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ตอบผิด	กำหนดค่าเท่ากับ	0 คะแนน
--------	-----------------	---------

ตอบถูก	กำหนดค่าเท่ากับ	1 คะแนน
--------	-----------------	---------

2) แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed - ended question) ประกอบด้วยข้อคำถามที่ต้องตอบตามระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ต่างๆ ได้แก่ สื่อประเภทบุคคล สื่อประเภทมวลชน และสื่อประเภทกิจกรรม ซึ่งระดับของการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ต่างๆ ได้มีการกำหนดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีการรับรู้จากแหล่งความรู้มากที่สุด	กำหนดค่าเท่ากับ 5
-------------------------------------	-------------------

มีการรับรู้จากแหล่งความรู้มาก	กำหนดค่าเท่ากับ 4
-------------------------------	-------------------

มีการรับรู้จากแหล่งความรู้ปานกลาง	กำหนดค่าเท่ากับ 3
-----------------------------------	-------------------

มีการรับรู้จากแหล่งความรู้ที่น้อย กำหนดค่าเท่ากับ 2

มีการรับรู้จากแหล่งความรู้ที่น้อยที่สุด กำหนดค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ประกอบด้วยประเด็นคำถามแบบปลายปิด (Closed - ended question) เกี่ยวกับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ซึ่งระดับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด กำหนดค่าเท่ากับ 5

เห็นด้วยมาก กำหนดค่าเท่ากับ 4

เห็นด้วยปานกลาง กำหนดค่าเท่ากับ 3

เห็นด้วยน้อย กำหนดค่าเท่ากับ 2

เห็นด้วยน้อยที่สุด กำหนดค่าเท่ากับ 1

3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ประกอบด้วยประเด็นคำถามแบบปลายปิด (Closed - ended question) เกี่ยวกับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้มีการกำหนดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ยอมรับมากที่สุด กำหนดค่าเท่ากับ 5

ยอมรับมาก กำหนดค่าเท่ากับ 4

ยอมรับปานกลาง กำหนดค่าเท่ากับ 3

ยอมรับยอมรับน้อย กำหนดค่าเท่ากับ 2

เห็นด้วยน้อยที่สุด กำหนดค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เลือกลงตามที่เป็นปฏิบัติ ได้กำหนด ดังนี้

0 = ไม่ปฏิบัติ

1 = ปฏิบัติ

2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วยประเด็นคำถามแบบปลายปิด (Closed - ended question) ได้มีการกำหนดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ต้องการมากที่สุด	กำหนดค่าเท่ากับ 5
ต้องการมาก	กำหนดค่าเท่ากับ 4
ต้องการปานกลาง	กำหนดค่าเท่ากับ 3
ต้องการน้อย	กำหนดค่าเท่ากับ 2
ต้องการน้อยที่สุด	กำหนดค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วยประเด็นคำถามแบบปลายปิด (Closed - ended question) ได้มีการกำหนดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ปัญหามากที่สุด	กำหนดค่าเท่ากับ 5
ปัญหามาก	กำหนดค่าเท่ากับ 4
ปัญหาปานกลาง	กำหนดค่าเท่ากับ 3
ปัญหาน้อย	กำหนดค่าเท่ากับ 2
ปัญหาน้อยที่สุด	กำหนดค่าเท่ากับ 1

2) ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท 3) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน 4) แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น 5) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ 6) แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 7) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร 8) สภาพทั่วไปและอาสาสมัคร

เกษตรหมู่บ้านจังหวัดนครสวรรค์ 9) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อที่ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้อีกประกอบของตัวแปร ดังนี้

- 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์
- 2) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
- 4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์
- 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์

2.2.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 ทดสอบความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์ (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับกลุ่มอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัยจำนวน 20 ราย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครหมู่บ้าน แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ในบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และปัญหา/อุปสรรค ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาเท่ากับ 0.948, 0.902, 0.957, 0.883, และ 0.817 ตามลำดับ ซึ่งค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือมีค่าความน่าเชื่อถือ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2559 โดยการใช้แบบสัมภาษณ์กับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 179 รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน จำนวน 179 ราย โดยการใช้แบบสัมภาษณ์

1) ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์

(1) ผู้วิจัยทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์ กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์

(2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น ดินสอปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ ฯ

(3) ผู้วิจัยประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล

2) ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

(1) แนะนำตัวเอง ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รู้จักก่อนทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความเป็นกันเองกับอาสาสมัครเกษตรกร

(2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(3) ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามรายละเอียดในแบบสัมภาษณ์

3) บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้บันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน

4) ขั้นสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ได้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ผู้วิจัยทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

(2) กล่าวขอบคุณ อาสาสมัครเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบประจำตำบลและผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด

(Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5. เกณฑ์การประเมิน

5.1 ข้อมูลการวัดระดับความรู้ความเข้าใจ ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านมีเกณฑ์การพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตอบถูก ดังนี้

มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด	ตอบคำถามถูก	1 – 4 ข้อ
มีความรู้ในระดับน้อย	ตอบคำถามถูก	5 – 8 ข้อ
มีความรู้ในระดับปานกลาง	ตอบคำถามถูก	9 – 12 ข้อ
มีความรู้ในระดับมาก	ตอบคำถามถูก	13 – 16 ข้อ
มีความรู้ในระดับมากที่สุด	ตอบคำถามถูก	17 – 20 ข้อ

5.2 ข้อมูลการวัดระดับการรับทราบข้อมูลจากแหล่งความรู้ การแสดงความคิดเห็น
การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ความต้องได้รับพัฒนา และปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาท
หน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการตอบแบบสัมภาษณ์ของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านตามข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ โดยได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (5 = มากที่สุด, 4 =
มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล
ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.8 \\ &= 0.08 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงสามารถกำหนดการแปลความหมายของข้อมูลได้ คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ข้อมูลการวัดระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการตอบแบบสัมภาษณ์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามข้อคำถาม โดยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงาน โดยมีมาตรฐานค่า 2 ระดับ ดังนี้

0 = ไม่ปฏิบัติ

1 = ปฏิบัติ

การแปลผลความหมายระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ใช้ร้อยละ ในการแปลความหมายข้อมูล คือ

1 - 20 = ปฏิบัติน้อยที่สุด

21 - 40 = ปฏิบัติน้อย

41 - 60 = ปฏิบัติปานกลาง

61 - 80 = ปฏิบัติมาก

81 - 100 = ปฏิบัติมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายประกอบ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	128	71.5
หญิง	51	28.5
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	6	3.4
31-40	17	9.5
41-50	72	40.2
51-60	80	44.7
มากกว่า 60	4	2.2
ค่าต่ำสุด = 26 ปี	ค่าสูงสุด = 65 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 49.11 ปี	S.D = 7.784	
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา 1-6	82	45.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	31.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	32	17.9
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	5	2.8
ปริญญาตรี	4	2.2

จากตารางที่ 4.1 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า

เพศ จากผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าสองในสาม (ร้อยละ 71.5) เป็นเพศชาย และร้อยละ 28.5 เป็นเพศหญิง ตามลำดับ

อายุ จากผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 44.7) มีอายุ ระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 40.2 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 9.5 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 3.4 มีอายุน้อย 31 ปี และมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนน้อย ร้อยละ 2.2 มีอายุมากกว่า 60 ปี ทั้งนี้ อายุเฉลี่ยของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 49.11 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่ง (ร้อยละ 45.8)

จบระดับประถมศึกษา 1-6 รองลงมา ร้อยละ 31.3 จบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.9 จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 2.8 จบระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) และ ร้อยละ 2.2 จบระดับปริญญาตรี

1.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี และพื้นที่ทำการเกษตร รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

			n = 179
	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	การประกอบอาชีพ		
	1.1 อาชีพหลัก		
	เกษตรกรรม	176	98.3
	ค้าขาย	2	1.1
	รับจ้าง	1	0.6
2.	จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
	1.2 อาชีพรอง		
	ไม่มีอาชีพรอง	48	26.8
	เกษตรกรรม	11	6.1
	ค้าขาย	47	26.3
	รับจ้าง	73	40.8

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

		n = 179	
ข้อมูล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.1 แรงงานภายในครอบครัว			
1		15	8.4
2		102	57.0
3		37	20.7
4		23	12.8
5		2	1.1
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าสูงสุด = 5		
ค่าเฉลี่ย = 2.41	S.D = 0.859		
3. รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน (บาท/ปี) *			
น้อยกว่า 100,001		24	13.4
100,001 – 200,000		64	35.8
200,001 - 300,000		43	24.0
300,001 – 400,000		26	14.5
400,001– 500,000		15	8.4
มากกว่า 500,001		7	3.9
ค่าต่ำสุด = 40,000		ค่าสูงสุด = 680,000	ค่าเฉลี่ย = 251,000 S.D. = 134,179.737
4. รายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร			
1) ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร		50	27.9
2) มีรายได้นอกภาคเกษตร		129	72.1
น้อยกว่า 50,001		45	34.9
50,001 – 100,000		59	45.7
100,001 – 150,000		13	10.1
150,001 – 200,000		4	3.1
มากกว่า 200,001		8	6.2
ค่าต่ำสุด = 9,000		ค่าสูงสุด = 550,000	ค่าเฉลี่ย = 91,200 S.D. = 87,430.101

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

			n = 179
	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่) *		
	5.1 การมีพื้นที่เป็นของตนเอง		
	1) ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง	7	3.9
	2) มีพื้นที่เป็นของตนเอง	172	96.1
	น้อยกว่า 21	44	25.6
	21 – 40	63	36.7
	41 – 60	31	18
	61 – 80	15	8.7
	มากกว่า 80	19	11
	ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 120 ค่าเฉลี่ย = 42.12 S.D. = 27.731		
	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่) *		
	5.2 การเช่าพื้นที่		
	1) ไม่มีพื้นที่เช่า	44	24.6
	2) มีพื้นที่เช่า	135	75.4
	น้อยกว่า 11	9	6.7
	11 – 30	65	48.1
	31 – 50	38	38.1
	51 – 70	16	11.9
	มากกว่า 70	7	5.2
	ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 100 ค่าเฉลี่ย = 35.27 S.D. = 20.009		

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจของ
 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า
 อาชีพหลัก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.3) มีอาชีพ
 เกษตรกรรม มีเพียงร้อยละ 1.1 มีอาชีพค้าขาย

อาชีพพรอง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.8) มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาร้อยละ 26.3 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 6.1 มีอาชีพเกษตรกรกรรม และร้อยละ 26.8 ไม่มีอาชีพพรอง

จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.0) มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 20.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 12.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานน้อยที่สุด 1 คน และจำนวนแรงงานมากที่สุด 5 คน โดยมีแรงงานเฉลี่ย 2.41 คน

รายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพภาคการเกษตร จากการศึกษาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.8) มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 100,001 – 200,000 บาท/ปี รองลงมาร้อยละ 24 มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 200,001 – 300,000 บาท/ปี ร้อยละ 14.5 มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 300,001 – 400,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 3.9 มีรายได้ภาคการเกษตร มากกว่า 500,001 บาท/ปี โดยมีรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 251,000 บาท/ปี

รายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าสองในสาม (ร้อยละ 72.1) มีรายได้นอกภาคการเกษตรโดยร้อยละ 45.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ช่วง 50,001 – 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 34.9 มีรายได้นอกภาคการเกษตร น้อยกว่า 50,001 บาท/ปี ร้อยละ 10.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ช่วง 100,001 – 150,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 3.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ช่วง 150,001 – 200,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 27.9 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 91,200 บาท

พื้นที่ทำการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.1) มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 36.7 มีพื้นที่ 21 – 40 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า 20 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ยอยู่ที่ 42.12 ไร่ โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองน้อยที่สุด 5 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองมากที่สุด 120 ไร่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าสองในสาม (ร้อยละ 75.4) มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยเช่า มีพื้นที่เช่าเพียงอย่างเดียวเฉลี่ย 35.27 ไร่ โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเช่าพื้นที่ทำการเกษตร น้อยที่สุด จำนวน 5 ไร่ และเช่าพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 100 ไร่

1.3 สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น ๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/หรือสถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตร การรับทราบข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

n = 179

	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	การดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน		
	1) ไม่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน	30	16.8
	2) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน	149	83.2
	- กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้บ้าน/สารวัตร	70	39.1
	- สมาชิก อบต./เทศบาล	18	10.1
	- คณะกรรมการหมู่บ้าน	61	34.1
2.	การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ		
	1) ไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ	30	16.8
	2) เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ	149	83.2
	- ประมง	30	16.8
	- อาสาปศุสัตว์	28	15.6
	- อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	10	5.6
	- เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	16	8.9
	- หมอคืนอาสา	65	36.3
3.	การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร		
	1) ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	14	7.8
	2) เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	165	92.2
	(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	17	9.5
	- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	27	15.1
	- วิสาหกิจชุมชน	57	31.8
	- กลุ่มเกษตรกร	23	12.8
	- สภาเกษตรกร	110	61.5
	- เกษตรหมู่บ้าน	79	44.5
	- ช.ก.ศ.		
4.	สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน*		
	- มีความรักและศรัทธาการเป็นเกษตรหมู่บ้าน	104	58.1
	- ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้าน	141	78.8
	การเกษตร		
	- ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน	131	73.2
	- ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน, ชุมชน	18	10.1
	- ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม	7	3.9
	การเกษตร		

(* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

			n = 179
	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.	จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร/เดือน		
	1 - 2	76	42.5
	3 - 4	72	40.2
	5 - 6	31	17.3
	ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6		
	ค่าเฉลี่ย = 3 S.D. = 1.410		

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า

การดำรงตำแหน่งทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.2) มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 39.1 มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน รองลงมาร้อยละ 34.1 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนน้อย ร้อยละ 10.1 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 16.8 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.2) เป็นอาสาสมัครด้านอื่น ๆ ร้อยละ 36.3 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 16.8 เป็นประมงอาสา ร้อยละ 15.6 เป็นอาสาปศุสัตว์ ร้อยละ 8.9 เป็นเศรษฐกิจการเกษตรอาสา ร้อยละ 5.6 เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และร้อยละ 16.8 ไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น ๆ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.2) เป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 61.5 เป็นสมาชิกเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 44.5 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 31.8 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 15.1 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 12.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสภาเกษตรกร ร้อยละ 9.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 7.8 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร

สาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กว่าสองในสาม (ร้อยละ 78.8) ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 73.2 ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 58.1 มีความรักและศรัทธาในการเป็น

เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 10.1 ได้รับการขอร้องจากผู้นำในหมู่บ้าน และร้อยละ 3.9 ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร

จำนวนครั้งข่าวสารที่ได้รับต่อเดือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 42.5) ได้รับข่าวสารจำนวน 1-2 ครั้งต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 40.2 ได้รับข่าวสารจำนวน 3 - 4 ครั้งต่อเดือน และร้อยละ 17.3 ได้รับข่าวสารจำนวน 5-6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข่าวสารน้อยสุดจำนวน 1 ครั้งต่อเดือน และมากที่สุด 6 ครั้งต่อเดือน และเฉลี่ย 3 ครั้งต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ปรากฏตามตารางที่ 4.4, 4.5 และ 4.6

2.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อ	ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	เฉลย	n = 179	
			ความรู้ความเข้าใจ ผู้ตอบถูก	
			จำนวน	ร้อยละ อันดับ
ด้านความหมายและสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน				
1	(อกม.) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกร เกษตรกร ระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุม อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนหมู่บ้าน	ถูก	179	(100) 1
2	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี	ถูก	166	(92.7) 11
3	สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) คือ การมีบัตร ประจำตัวเท่านั้น (เฉลย มีบัตรประจำตัว ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	ผิด	118	(65.9) 20

ตารางที่ 4.4(ต่อ)

ข้อ	ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	เฉลี่ย	n =179		
			ความรู้ความเข้าใจ		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
4	สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะได้รับ โอกาสเข้าร่วม โครงการและกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน	ถูก	171	(95.5)	9
5	แบบ ทบค.01 หมายถึง แบบคำร้องสำหรับเกษตรกร ใช้ในการ แจ้งข้อมูลเพื่อขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร	ถูก	177	(98.9)	3
6	ครัวเรือนเกษตรกร 1 ครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียน เกษตรกรได้หลายคน (เฉลี่ย ครัวเรือนเกษตรกร 1 ครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้ 1 คน)	ผิด	161	(89.9)	12
7	การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (เฉลี่ย การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้านเป็นบทบาทภารกิจของ(อกม.)	ผิด	142	(79.3)	16
8.	ผู้รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร หมายถึง ข้าราชการ พนักงาน ราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างประจำ หรือผู้ที่ ได้รับมอบหมายสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับ มอบหมายจากนายทะเบียนหรือผู้ช่วยนายทะเบียนแล้ว ด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัด ทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	ถูก	135	(75.4)	18
9	การเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน(อกม.)	ถูก	175	(97.8)	5

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	เฉลี่ย	n=179		
			ความรู้ความเข้าใจ		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
10.	อกม.ต้องเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล	ถูก	178	(99.4)	2
11.	ข้อมูลปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้มาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน	ถูก	174	(97.2)	7
12.	อกม.ต้องรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้านก่อนการจัดทำแผน ด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	ถูก	177	(98.9)	3
13.	การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไม่ใช่บทบาทของ อกม.(เฉลี่ยเป็นหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ต้องช่วยเจ้าหน้าที่แก้ไขปัญหา)	ผิด	138	(77.1)	17
14.	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีหน้าที่ช่วยประสานงานวิทยากรและเชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้	ถูก	170	(95.0)	10
15.	การสำรวจความต้องการความรู้ ของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นบทบาทหน้าที่ของ อกม.	ถูก	174	(97.2)	7
16.	การสำรวจความต้องการความรู้ ของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา เป็นบทบาทหน้าที่ของ อกม. ด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ถูก	143	(79.9)	15
17.	การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)(เฉลี่ย เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ต้องติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)	ผิด	131	(73.2)	19

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	เฉลี่ย	ความรู้ความเข้าใจ		
			ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
18.	การสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยธรรมชาติไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(เฉลี่ย เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่จะต้องสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ) ด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ผิด	148	(82.7)	14
19.	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) ควรจัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช	ถูก	158	(88.3)	13
20.	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีบทบาทภารกิจช่วยเจ้าหน้าที่รวบรวมให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้นกรณีเกิดภัยพิบัติต่างๆ	ถูก	175	(97.8)	5

จากตารางที่ 4.4 พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พิจารณารายละเอียดตามประเด็นดังนี้

ด้านความหมายและสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด (ร้อยละ 100) ตอบถูกต้อง ประเด็น (อกม.) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกร เกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนหมู่บ้าน ร้อยละ 95.5 ตอบถูกต้อง ประเด็นสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ร้อยละ 92.7 ตอบถูกต้อง ประเด็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4ปี และ ร้อยละ 65.9 ตอบถูกต้อง ประเด็นสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) คือการมีบัตรประจำตัวเท่านั้น

ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.9) ตอบถูกต้อง ประเด็น แบบ ทบก.01 หมายถึงแบบคำร้องสำหรับเกษตรกร ใช้ในการแจ้งข้อมูลเพื่อขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร ร้อยละ 89.9 ตอบ

ถูกต้องประเด็นครัวเรือนเกษตรกร 1 ครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้หลายคน ร้อยละ 79.3 ตอบถูกต้อง ประเด็น การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และ ร้อยละ 75.4 ตอบถูกต้อง ประเด็นผู้รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร หมายถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือ ลูกจ้างประจำ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมายจาก นายทะเบียนหรือผู้ช่วยนายทะเบียนแล้ว

ด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้งหมด (ร้อยละ 99.4) ตอบถูกต้อง ประเด็น อกม.ต้องเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล ร้อยละ 98.9 ตอบถูกต้อง ประเด็น อกม.ต้องรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้านก่อนการจัดทำแผน ร้อยละ 97.8 ตอบถูกต้อง ประเด็น การเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และ ร้อยละ 97.2 ตอบถูกต้อง ประเด็นข้อมูล/ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้มาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน

ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.2) ตอบถูกต้อง ประเด็น การสำรวจความต้องการความรู้ ของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นบทบาทหน้าที่ของ อกม. (ร้อยละ 95) ตอบถูกต้อง ประเด็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีหน้าที่ช่วยประสานงานวิทยากรและเชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 79.9 ตอบถูกต้อง ประเด็น การสำรวจความต้องการความรู้ ของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา เป็นบทบาทหน้าที่ของอกม. และ ร้อยละ 77.1 ตอบถูกต้อง ประเด็น การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไม่ใช่บทบาทของ อกม.

ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.8) ตอบถูกต้อง ประเด็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีบทบาทภารกิจช่วยเจ้าหน้าที่รวบรวมให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้นกรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ร้อยละ 88.3 ตอบถูกต้อง ประเด็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ควรจัดทำแปลงพยานณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช ร้อยละ 82.7 ตอบถูกต้อง ประเด็น การสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และ ร้อยละ 73.2 ตอบถูกต้อง

ประเด็น การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

ตารางที่ 4.5 ภาพรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

ประเด็น	ระดับการยอมรับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 – 4	น้อยที่สุด	-	-
5 – 8	น้อย	-	-
9 – 12	ปานกลาง	-	-
13 – 16	มาก	41	22.9
17 -20	มากที่สุด	138	77.1
ค่าต่ำสุด = 13	ค่าเฉลี่ย = 17.82		
ค่าสูงสุด = 20	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.663		

จากตารางที่ 4.5 ภาพรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านปรากฏผลดังนี้

พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมาก (ร้อยละ 77.1) มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับมากที่สุด โดยตอบถูก อยู่ในช่วง 17 – 20 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 22.9 อาสาสมัครเกษตร มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก โดยตอบถูก อยู่ในช่วง 13 – 16 ข้อ และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตอบถูกต้อง สูงสุด 20 ข้อ ต่ำสุด 13ข้อ และมีความรู้เฉลี่ยระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 17.82 ข้อ

2.2 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

แหล่งความรู้	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
สื่อบุคคล						3.21 0.782	ปานกลาง
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	2 (1.1)	5 (2.8)	44 (24.6)	106 (59.2)	22 (12.3)	3.79 (0.734)	มาก
2. เจ้าหน้าที่กรม วิชาการเกษตร	-	14 (7.8)	69 (38.5)	75 (41.9)	21 (11.7)	3.58 (0.799)	มาก
3. ผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	1 (0.6)	16 (8.9)	53 (29.6)	9 (49.7)	20 (11.2)	3.62 (0.822)	มาก
4. เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู กศน.	6 (3.4)	69 (38.5)	76 (42.5)	26 (14.5)	2 (1.1)	2.72 (0.795)	ปานกลาง
5. เจ้าหน้าที่องค์กร พัฒนาเอกชน	6 (3.4)	78 (43.6)	74 (41.3)	20 (11.2)	1 (0.6)	2.62 (0.750)	ปานกลาง
6. เจ้าหน้าที่ อบค./ เทศบาล	5 (2.8)	44 (24.6)	95 (53.1)	30 (16.8)	5 (2.8)	2.92 (0.796)	ปานกลาง
สื่อมวลชน						3.10 0.886	ปานกลาง
7. หนังสือพิมพ์	23 (12.8)	55 (30.7)	63 (35.2)	35 (19.6)	3 (1.7)	2.66 (0.988)	ปานกลาง
8. วารสารทาง การเกษตร/ เอกสารวิชาการ	8 (4.5)	39 (21.8)	87 (48.6)	41 (22.9)	4 (2.2)	2.97 (0.847)	ปานกลาง
9. แผ่นพับ	10 (5.6)	67 (37.4)	66 (36.9)	28 (15.6)	8 (4.5)	2.76 (0.938)	ปานกลาง
10. วิทยุกระจายเสียง/ วิทยุชุมชน/เสียง ตามสาย	7 (3.9)	40 (22.3)	40 (22.3)	77 (43.0)	15 (8.4)	3.3 (1.031)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 179

แหล่งความรู้	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
11. โทรทัศน์	1 (0.6)	14 (7.8)	48 (26.8)	88 (49.2)	28 (15.6)	3.72 (0.843)	มาก
12. คู่มือการ ปฏิบัติงาน อาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน สื่อกิจกรรม	2 (1.1)	20 (11.2)	107 (59.8)	48 (26.8)	2 (1.1)	3.16 (0.669)	ปานกลาง
						3.47 0.748	มาก
13. การประชุม	- -	14 (7.8)	81 (45.3)	72 (40.2)	12 (6.7)	3.46 (0.736)	มาก
14. การฝึกอบรม	1 (0.6)	11 (6.1)	74 (41.3)	81 (45.3)	12 (6.7)	3.51 (0.737)	มาก
15. การสัมมนา	1 (0.6)	18 (10.1)	72 (40.2)	78 (43.6)	10 (5.6)	3.44 (0.772)	มาก
เฉลี่ยรวม						3.22 0.817	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ ปรากฏผลดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.22) และเมื่อพิจารณาแหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม มีผลดังนี้

สื่อบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับความรู้จากสื่อบุคคล ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.21) โดยอาสาสมัครเกษตรได้รับความรู้ระดับมาก จากแหล่งความรู้ จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.79) 2) ผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.62) และ 3) เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.58) อาสาสมัครเกษตรได้รับความรู้ระดับปานกลาง จากแหล่งความรู้ จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล (ค่าเฉลี่ย = 2.92) 2) เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู กศน. (ค่าเฉลี่ย = 2.72) และ 3) เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน (ค่าเฉลี่ย = 2.62)

สื่อมวลชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้จากสื่อมวลชน ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.10) โดยอาสาสมัครเกษตรได้รับความรู้ระดับมาก จากโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย = 3.72) อาสาสมัครเกษตรได้รับความรู้ระดับปานกลาง จากแหล่งความรู้ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) วิทยุกระจายเสียง/วิทยุชุมชน/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย = 3.30) 2) คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.16) 3) วารสารทางการเกษตร/เอกสารวิชาการ (ค่าเฉลี่ย = 2.97) 4) แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย = 2.76) และ 5) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย = 2.66)

สื่อกิจกรรม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรม ในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.47) โดยอาสาสมัครเกษตรได้รับความรู้ระดับมาก จากแหล่งความรู้ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย = 3.51) 2) การประชุม (ค่าเฉลี่ย = 3.46) และ 3) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย = 3.44)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตามตารางที่ 4.7 - 4.8

3.1 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

บทบาท	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
1. การรายงาน สถานการณ์การ ผลิตพืช(รวม.)	2 (1.1)	16 (8.9)	76 (42.5)	71 (39.7)	14 (7.8)	3.44 (0.808)	มาก
2. การช่วยขึ้น ทะเบียนเกษตรกร (ทบก)	1 (0.6)	1 (0.6)	32 (17.9)	106 (59.2)	39 (21.8)	4.01 (0.687)	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 179

บทบาท	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)		
3. การช่วย ประชาสัมพันธ์ และขึ้นทะเบียนผู้ ปลูกพืชเศรษฐกิจ ตามแบบการ ปรับปรุงทะเบียน เกษตรกร (ทบก.)	- -	6 (3.4)	41 (22.9)	80 (44.7)	52 (29.1)	3.99 (0.811)	มาก
4. การช่วย ประชาสัมพันธ์ และประสานงาน จัดเก็บ ข้อมูลตาม ภารกิจหน่วยงาน ของกระทรวง เกษตรและ สหกรณ์ อื่น ๆ	2 (1.1)	13 (7.3)	45 (25.1)	86 (48.0)	33 (18.4)	3.75 (0.878)	มาก
5. การร่วมเวที ประชาคมจัดทำ แผนพัฒนา การเกษตรประจำ หมู่บ้าน	2 (1.1)	14 (7.8)	37 (20.7)	92 (51.4)	34 (19)	3.79 (0.878)	มาก
6. การเสนอข้อมูล การเกษตรของ หมู่บ้านให้ กรรมการหมู่บ้าน และ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	2 (1.1)	8 (4.5)	57 (31.8)	85 (47.5)	27 (15.1)	3.71 (0.817)	มาก
7. การเสนอปัญหา/ ความต้องการของ เกษตรกรใน หมู่บ้าน	1 (0.6)	9 (5.0)	50 (27.9)	92 (51.4)	27 (15.1)	3.75 (0.790)	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 179

บทบาท	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
8. การร่วม พิจารณาการจัด แผนการ เกษตรใน หมู่บ้าน	1 (0.6)	13 (7.3)	57 (31.8)	89 (49.7)	19 (10.6)	3.63 (0.793)	มาก
9. การร่วมประชา พิจารณาแผน/ เสนอ แผนพัฒนา การเกษตรใน หมู่บ้าน	1 (0.6)	13 (7.3)	53 (29.6)	86 (48)	26 (14.5)	3.69 (0.830)	มาก
10. การรวบรวม/ จัดลำดับ ความสำคัญ ของปัญหาใน การประกอบ อาชีพ ด้าน การเกษตรใน หมู่บ้าน	2 (1.1)	11 (6.1)	47 (26.3)	95 (53.1)	24 (13.4)	3.72 (0.816)	มาก
11. การจัดทำแผน/ เตรียมบุคคล เป้าหมายในการ ฝึกอบรมทาง การเกษตร	2 (1.1)	28 (15.6)	75 (41.9)	59 (33.0)	15 (8.40)	3.32 (0.877)	ปานกลาง
12. การประสาน/ อำนวยความสะดวก สะดวกวิทยากร ของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ในการถ่ายทอด ความรู้	- -	21 (11.7)	63 (35.2)	84 (46.9)	11 (6.1)	3.47 (0.781)	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 179

บทบาท	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
13. การรายงาน ศัตรูพืช ได้แก่ การ ระบาด การเตือน การระบาค	1 (0.6)	18 (10.1)	65 (36.3)	71 (39.7)	24 (13.4)	3.55 (0.868)	มาก
14. การรายงานข้อมูล ผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย	2 (1.1)	4 (2.2)	43 (24.0)	98 (54.7)	32 (17.9)	3.86 (0.770)	มาก
15. การรายงานสินค้า เกษตรตกต่ำ	2 (1.1)	22 (12.3)	62 (34.6)	71 (39.7)	22 (12.3)	3.5 (0.902)	มาก
เฉลี่ย						3.68 0.825	มาก

จากตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ต่อการปฏิบัติการตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกร

ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) ความคิดเห็น ในระดับมาก มี 14 ด้าน ได้แก่ 1) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) (ค่าเฉลี่ย = 4.01) 2) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) (ค่าเฉลี่ย = 3.99) 3) การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย (ค่าเฉลี่ย = 3.86) 4) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.79) 5) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.75) 6) การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.75) 7) การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.72) 8) การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย = 3.71) 9) การร่วมประชาพิจารณาร่าง/ เสนอร่างแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.69) 10) การ

ร่วมพิจารณาการวางแผนการเกษตรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.63) 11) การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ การระบาด การเตือนการระบาด (ค่าเฉลี่ย = 3.55) 12) การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 3.50) 13) การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.47) และ 14) การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช (รม.) (ค่าเฉลี่ย = 3.44) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร จังหวัด นครสวรรค์ ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.32)

3.2 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ

ตารางที่ 4.8 การยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

การยอมรับ	ระดับการยอมรับจากส่วนต่าง ๆ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
1. การยอมรับจาก เกษตรกร	- -	37 (20.7)	84 (46.9)	57 (31.8)	1 (0.6)	3.12 (0.732)	ปานกลาง
2. การยอมรับจาก ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	- -	17 (9.5)	89 (49.7)	67 (37.4)	6 (3.4)	3.35 (0.697)	ปานกลาง
3. การยอมรับจากนัก ส่งเสริมการเกษตร	- -	7 (3.9)	65 (36.3)	100 (55.9)	7 (3.9)	3.60 (0.632)	มาก
4. การยอมรับจาก หน่วยงานพัฒนา ที่ดิน	1 (0.6)	16 (8.9)	109 (49.7)	51 (28.5)	2 (1.1)	3.21 (0.633)	ปานกลาง
5. การยอมรับจาก บุคคลทั่วไป(ที่ ไม่ใช่เกษตรกร)	1 (0.6)	17 (9.5)	111 (62)	49 (31.8)	1 (0.6)	3.18 (0.619)	ปานกลาง
6. การยอมรับจาก อปท.	2 (1.1)	16 (8.9)	106 (59.2)	53 (29.6)	22 (1.1)	3.21 (0.659)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						3.28 0.662	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 การยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน

การยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดย
ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.28) การยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับ
มาก มี 1 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับจากนักส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.60) และการยอมรับจาก
ส่วนต่าง ๆ ในระดับปานกลาง มี 5 ด้าน 1) การยอมรับจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
(ค่าเฉลี่ย = 3.35) 2) การยอมรับจากหน่วยงานงานพัฒนาที่ดิน (ค่าเฉลี่ย = 3.21) 3) การยอมรับจาก
กองการปกครองส่วนท้องถิ่น . (ค่าเฉลี่ย = 3.21) 4) การยอมรับจากบุคคลทั่วไป (ที่ไม่ใช่เกษตรกร)
(ค่าเฉลี่ย = 3.18) และ 5) การยอมรับจากเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย = 3.12)

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตารางที่ 4.9 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

บทบาทหน้าที่	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน	(ร้อยละ)	
1.จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน			
1.1 ทำนรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียน เกษตรกร	160	(89.4)	16
1.2 ทำนช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสาร หลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุง ข้อมูล	175	(97.8)	4
1.3 ทำนช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้าน ทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุง ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร	179	(100.0)	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 179

บทบาทหน้าที่	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน	(ร้อยละ)	
1.4 ท่านช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทบก.)	171	(95.5)	7
2.ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน			
2.1 ท่านดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และของเกษตรกรในหมู่บ้าน	150	(83.8)	11
2.2 ท่านเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน	172	(96.1)	6
2.3 ท่านเสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	168	(93.9)	8
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน			
3.1 ท่านสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	131	(73.2)	13
3.2 ท่านช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน	150	(83.8)	11
3.3 ท่านเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการและวิทยากรนักวิชาการ	168	(93.9)	8

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	n = 179		อันดับ
	การปฏิบัติ จำนวน	(ร้อยละ)	
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง			
4.1 ท่านเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช ระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน	177	(98.9)	2
4.2 ท่านประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องและให้ คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสาร หลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ ประสบภัย	174	(97.2)	5
4.3 ท่านดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้ ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น	177	(98.9)	2

จากตารางที่ 4.9 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
พิจารณารายละเอียดตามประเด็น ดังนี้

1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน จากการศึกษา
พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด (ร้อยละ 100) ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้าน
ทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุง ร้อยละ 97.8 ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของ
เอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล ร้อยละ 95.5 ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำ
ร้องและตรวจสอบเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทบก.) และ ร้อยละ 89.4 รับขึ้น
ทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตรระดับหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.1)
เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวที
จัดทำแผน ร้อยละ 93.9 เสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำ

แผนพัฒนาหมู่บ้าน และ ร้อยละ 83.8 ดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัคร
เกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน

3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน
หมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.9) เชิญเกษตรกร
ในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอด ร้อยละ 83.8 ช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ /วิทยากร มาให้ความรู้
กับเกษตรกรในหมู่บ้าน และ ร้อยละ 73.2 สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัคร
เกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน

4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน
ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมด (ร้อยละ
98.9) ฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรู และดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้
ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น และ ร้อยละ 97.2 ประสานงานเจ้าหน้าที่และ
ผู้เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความ
ช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย

4.2 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.10 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)		
1. การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้าน การประกอบอาชีพ เกษตรกรรมด้าน พืช	-	4	32	91	52	4.07 (0.747)	มาก
2. การพัฒนาความรู้ ความสามารถ ด้านการประกอบ อาชีพเกษตรกรรม ด้านสัตว์	-	15	53	69	42	3.77 (0.904)	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 179

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
3. การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้าน การประกอบอาชีพ เกษตรกรรมด้าน ประมง	2 (1.1)	27 (15.1)	67 (37.4)	54 (30.2)	29 (16.2)	3.45 (0.973)	มาก
4. การพัฒนา ความสามารถใน การ เป็นวิทยากร ถ่ายทอด เทคโนโลยีหรือให้ คำแนะนำปรึกษา กับผู้อื่น	2 (1.1)	14 (7.8)	59 (33.0)	71 (40.2)	33 (18.4)	3.66 (0.905)	มาก
5. การพัฒนาเรื่อง การปรับทัศนคติ ต่อการปฏิบัติงาน ในฐานะ อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน (อกม.)	1 (0.6)	15 (8.4)	66 (36.9)	72 (40.2)	25 (14.0)	3.59 (0.853)	มาก
6. การพัฒนาด้านการ ติดต่อสื่อสารและ การประสานงาน	- -	5 (2.8)	65 (36.3)	83 (46.4)	26 (14.5)	3.73 (0.740)	มาก
7. พัฒนาด้านทักษะ ในการเป็นผู้นำ เกษตรกร	- -	7 (3.9)	59 (33.0)	73 (40.8)	40 (22.3)	3.82 (0.824)	มาก
8. การพัฒนาด้านการ จัดเก็บข้อมูลด้าน การเกษตร	- -	2 (1.1)	62 (34.6)	84 (46.9)	31 (17.3)	3.80 (0.727)	มาก
9. การพัฒนาด้านการ จัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้าน	- -	9 (5.0)	50 (27.9)	84 (46.9)	36 (20.1)	3.82 (0.808)	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 179

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
10. การพัฒนาด้าน การตลาด การ จัดการสินค้า เกษตร	2 (1.1)	21 (11.7)	58 (32.4)	48 (26.8)	50 (27.9)	3.69 (1.040)	มาก
11. การพัฒนาความรู้ เรื่องการป้องกัน โรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัด ศัตรูพืช	1 (0.6)	8 (4.5)	50 (27.9)	64 (35.8)	56 (31.3)	3.93 (0.906)	มาก
เฉลี่ยรวม						3.76 0.857	มาก

จากตารางที่ 4.10 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวม พบว่า
อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.76) ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อ
นำมาพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร จังหวัดนครสวรรค์ ในระดับ
มาก มี 11 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้าน
พืช (ค่าเฉลี่ย = 4.07) 2) การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกัน โรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช
(ค่าเฉลี่ย = 3.93) 3) การพัฒนาด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.82) 4) พัฒนาด้าน
ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย = 3.82) 5) การพัฒนาด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร
(ค่าเฉลี่ย = 3.80) 6) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านสัตว์
(ค่าเฉลี่ย = 3.77) 7) การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.73) 8) การ
พัฒนาด้านการตลาด การจัดการสินค้าเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.69)

9) การพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย = 3.66) 10) การพัฒนาเรื่องการปรับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (ค่าเฉลี่ย = 3.5 และ 11) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านประมง (ค่าเฉลี่ย = 3.45)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.1 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อกม.

ตารางที่ 4.11 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 179

ประเด็นปัญหา	มี (ระดับปัญหา)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)	(จำนวน ร้อยละ)		
1. ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในหมู่บ้าน	17 (9.5)	61 (34.1)	83 (46.4)	17 (9.5)	1 (0.6)	2.58 (0.813)	น้อย
2. งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง	9 (5.0)	42 (23.5)	85 (47.5)	40 (22.3)	3 (1.7)	2.92 (0.851)	ปานกลาง
3. การกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด	18 (10.1)	81 (45.3)	63 (35.2)	15 (8.4)	2 (1.1)	2.45 (0.829)	น้อย
4. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย	20 (11.2)	62 (34.6)	71 (39.7)	22 (12.3)	4 (2.2)	2.60 (0.921)	น้อย
5. ความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง ระหว่าง อาสาสมัครเกษตร กับเกษตรกร	18 (10.1)	70 (39.1)	78 (43.6)	12 (6.7)	1 (0.6)	2.49 (0.789)	น้อย

ตารางที่ 4.11 ปัญหา (ต่อ)

n = 179

ประเด็นปัญหา	มี (ระดับปัญหา)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)	(จำนวน) (ร้อยละ)		
6. การสื่อสารไม่ เข้าใจกันระหว่าง อาสาสมัครเกษตร กับเกษตรกร	20 (11.2)	75 (41.9)	69 (38.5)	15 (8.4)	- -	2.44 (0.801)	น้อย
7. คำสั่งนโยบายไม่ ชัดเจน	14 (7.8)	51 (28.5)	82 (45.8)	25 (14.0)	72 (3.9)	2.78 (0.921)	ปานกลาง
8. ภาระงานที่ รับผิดชอบมาก เกินไป	11 (6.1)	34 (19.0)	106 (59.2)	27 (15.1)	1 (0.6)	2.83 (0.797)	ปานกลาง
9. ภาระหน้าที่ไม่ ชัดเจน	13 (7.3)	61 (34.1)	94 (52.5)	10 (5.6)	1 (0.6)	2.58 (0.733)	น้อย
10. ขาดการ ประสานงานกับ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	24 (13.4)	69 (38.5)	65 (36.3)	17 (9.5)	4 (2.2)	2.49 (0.920)	น้อย
รวมเฉลี่ย						2.62 0.838	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.62) ปัญหา ในระดับปานกลาง มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง (ค่าเฉลี่ย = 2.92) 2) ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย = 2.83) และ 3) คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 2.78) ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในระดับน้อย มี 7 ด้าน 1) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย (ค่าเฉลี่ย = 2.60) 2) ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 2.58) 3) ภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 2.58) 4) ความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้างระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย = 2.49) 5) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย =

2.49) 6)การกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย = 2.45) 7) การสื่อสารไม่เข้าใจกันระหว่างอาสาสมัคร
เกษตรกรกับเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย = 2.44)

5.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อคม.

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

n = 179

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.ควรมีค่าตอบแทน/สวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	15	8.4
2.จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เช่น การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการปฏิบัติงาน	12	6.7
3.เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้ชัดเจน	10	5.6
4.ควรมีการจัดประชุมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	8	4.5
5.ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกรวดเร็ว	6	3.4
6.ควรประชาสัมพันธ์ผลการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้กับ เกษตรกรในท้องที่ทราบเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกร	4	2.2

จากตารางที่ 4.12 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้ให้ข้อเสนอแนะโดยแยกเป็นข้อย่อย ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 8.4 ให้ข้อเสนอแนะควรมีค่าตอบแทน/สวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รองลงมา ร้อยละ 6.7 และ 5.6 ให้ข้อเสนอแนะ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เช่น การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้มาพัฒนาการปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้ชัดเจน ตามลำดับ และร้อยละ 4.5 ,3.4 และ 2.2 ให้ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดประชุมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และควรประชาสัมพันธ์ผลการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้กับเกษตรกรในท้องที่ทราบเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยการจำแนก ออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวนทั้งสิ้น 1,427 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ค่าคลาดเคลื่อนร้อยละ 7 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 179 คน การสุ่มตัวอย่างรายชื่อ กลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิธีจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ทั้งชนิดปลายเปิด และปลายปิดประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย ในการวิจัยครั้งนี้จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปหาค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach 1970 : 161) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.948 ตอนที่ 3.1 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.902 ตอนที่ 4.2 ความต้องการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.957 ตอนที่ 4.3 การยอมรับจากส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.883 ตอนที่ 5 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.817 โดยภาพรวมเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่มากกว่า 0.7 จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการอธิบายลักษณะข้อมูลได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) สภาพส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสองในสามเป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.11 ปี จบการศึกษาประถมศึกษา

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ เกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรกรรม และบางส่วนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.41 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตร เฉลี่ย 251,000 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 91,200 บาทต่อปี โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมด มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง มีพื้นที่เฉลี่ย 42.12 ไร่ มีพื้นที่เช่าอย่างเดียวทำการเกษตร เฉลี่ย 35.27 ไร่

3) สภาพพื้นฐานทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็น กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมด ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร รองลงมาได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเฉลี่ย 3.02 ครั้งต่อเดือน

1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตร

1) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 77.1 มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับมากที่สุด ตอบถูก อยู่ในช่วง 17 – 20 ข้อ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคน ตอบถูกประเด็น (อกม.) หมายถึงอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกร ระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนหมู่บ้าน ส่วนประเด็นที่ตอบถูกต้องจำนวนน้อย ได้แก่ สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) คือ การมีบัตรประจำตัวเท่านั้น

2) แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับความรู้จากแหล่งสื่อบุคคลในภาพรวม ระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมากจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำหมู่บ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร สื่อมวลชนในภาพรวม ระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมากจาก โทรทัศน์ และสื่อกิจกรรมในภาพรวม ระดับมาก โดย

1.3.3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

1) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นในบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) 2) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) 3) การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย 4) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน 5) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานจัดเก็บข้อมูล 6) การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน 7) การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน 8) การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 9) การร่วมประชาพิจารณ์แผน/ เสนอแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน 10) การร่วมพิจารณ์การจัดแผนการเกษตรในหมู่บ้าน 11) การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ การระบาดของ การเตือนการระบาดของ 12) การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ 13) การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ และ 14) การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช ระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร

2) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการ

ยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การยอมรับจากส่วนต่างๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง การยอมรับจากส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ในระดับมาก มี 1 ส่วน ได้แก่ 1) การยอมรับจากนักส่งเสริมการเกษตร และการยอมรับจากส่วนต่าง ๆ ในระดับปานกลาง มี 5 ส่วน 1) การยอมรับจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2) การยอมรับจากหน่วยงานงานพัฒนาที่ดิน 3) การยอมรับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) การยอมรับจากบุคคลทั่วไป (ที่ไม่ใช่เกษตรกร) และ 5) การยอมรับจากเกษตรกร

1.3.4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้อง และช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล

ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน เสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน

ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด ช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ /วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้านเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการและวิทยากรนักวิชาการ และสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน

ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้านประสานงานเจ้าหน้าที่

และผู้เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย แลดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น

2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมดมีความต้องการได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านพืช 2) การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกัน โรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช 3) การพัฒนาด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4) พัฒนาด้านทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร 5) การพัฒนาด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร 6) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านสัตว์ 7) การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน 8) การพัฒนาด้านการตลาด การจัดการสินค้าเกษตร 9) การพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น 10) การพัฒนาเรื่องการปรับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และ 11) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านประมง

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง 2) ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และ 3) คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับน้อย มี 7 ด้าน 1) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย 2) ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในหมู่บ้าน 3) ภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน 4) ความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้างระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับเกษตรกร 5) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6) การกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด 7) การสื่อสารไม่เข้าใจกันระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับเกษตรกร

2) ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้

- (1) ควรมีค่าตอบแทน/สวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
- (2) จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เช่น การฝึกอบรมและทัศนศึกษา ดูงานเพื่อนำความรู้มาพัฒนาการปฏิบัติงาน
- (3) เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้ชัดเจน
- (4) ควรมีการจัดประชุมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

(5) ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกรวดเร็ว

(6) ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้กับเกษตรกรในท้องที่ทราบเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2. อภิปรายผล

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ปรากฏผลดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 71.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.11 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของสุวิสาข์ กันตอนันตพร (2554,น.42) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรีซึ่งพบว่า เกษตรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับวิวัฒน์ ภู่อ้อม และคณะ (2555,น.1323) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

2.1.2 สภาพเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า

ด้านอาชีพ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกร เนื่องจากจังหวัดนครสวรรค์มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการเกษตรกรรม สอดคล้องกับระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556,น.86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี พบว่าอาชีพหลักเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ อาชีพเกษตรกร อาชีพรองรับจ้าง

ด้านพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยมีพื้นที่ เฉลี่ย 42.12 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร เฉลี่ย 35.27 ไร่ สอดคล้องกับระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556,น.86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี ส่วนมากมีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และมีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 21.94 ไร่

สภาพสังคมของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หนึ่งในสามมีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน และเกือบทั้งหมดเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และยังเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สอดคล้องกับวิวัฒน์ ภู่อ้อม และคณะ (2555,น.1329) ได้

ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่รับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทำให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านลดลง 0.490 หน่วย สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สองในสามต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตรและได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับข่าวสาร เฉลี่ย 3.02 ครั้งต่อเดือน

2.2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตร

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาท พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่มีเพียงบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจกับสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน สอดคล้องกับการวิจัยของสุวิสาข์ กันตอนันตพร (2554, น.81) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกษตรหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยมีความรู้ในการปฏิบัติงานมาก ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เมื่อได้รับความรู้จากการถ่ายทอดความรู้ เช่น ประชุม อบรม และสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จะเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนางานที่ปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรและบุคคลทั่วไปสามารถแก้ไขปัญหาทางการเกษตรได้ทัน บรรลุวัตถุประสงค์ คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความใกล้ชิดและมี การติดต่อประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตลอด รองลงมาเจ้าหน้าที่นักวิชาการ และจากผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนน้อยสุดคือ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน เกษตรกรจะไม่ค่อยได้รับข้อมูลข่าวสารเนื่องจากเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนจะไม่ค่อยเข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่จะพบกับเกษตรกรตอนที่มีการประชุม สัมมนาเท่านั้น และรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนมากที่สุดคือ โทรทัศน์ และได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรม โดยการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546, น.52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์

ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่าการได้รับข้อมูลจากสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวก

2.3 ความคิดเห็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับมาก สอดคล้องกับอรรถวรรณ จินะใจหาญ (2554,น.57) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยกับผลการวิจัยของสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546,น.52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่าการได้รับข้อมูลจากสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวก

2.4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยปฏิบัติงานในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน การประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรมาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน และการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน ที่มีการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง สอดคล้องวิวัฒน์ ภู่อ้อม (2555,น.1327) พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรมีการพัฒนาศักยภาพ ในการปฏิบัติงานในทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา มาพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร

2.4.2 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มี 11 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมด้านพืช ต้องการพัฒนามากสุดเนื่องจากพื้นที่ในจังหวัดนครสวรรค์เหมาะกับการทำการเกษตรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร จึงต้องการได้รับการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองและยังนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเพื่อนเกษตรกรด้วย 2) การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช 3) การ

พัฒนาด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4) พัฒนาด้านทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร 5) การพัฒนาด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร 6) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรทางด้านสัตว์ 7) การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน 8) การพัฒนาด้านการตลาด การจัดการสินค้าเกษตร 9) การพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่น 10) การพัฒนาเรื่องการปรับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) และ 11) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรด้านประมง

2.5 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน จังหวัด

นครสวรรค์ พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายประเด็นก็พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง 2) ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และ 3) คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มิมีระดับปัญหาระดับน้อย เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ จะเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรได้ดี รวมถึงเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงรายละเอียดทำความเข้าใจกับอาสาสมัครเกษตรกรก่อนการปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่ออาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติ จึงต้องผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะในการส่งเสริมเพื่อช่วยในการปฏิบัติของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ได้รับข้อมูลข่าวสารในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้ไม่มีเวลาได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านควรสละเวลา และเปิดใจรับข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษา พบว่า การยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อทำให้เกิดการบูรณาการงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด

2) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

(1) การเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำเกษตรกร ให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ การเป็นวิทยากรเกษตรกร รวมถึงทักษะในการติดต่อประสานกับหน่วยงานต่างๆ

(2) เจ้าหน้าที่นักส่งเสริมควรชี้แจงแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตร และแบบฟอร์มต่างๆ ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เข้าใจก่อนการปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อช่วยลดภาระให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

(3) ควรนำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ไปศึกษาดูงานด้านการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตรแบบใหม่ๆ เช่น อบรม สัมมนา นอกสถานที่ เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความรู้ใหม่ๆ เกิดแรงจูงใจในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเรื่อง เช่น การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกัน โรคแมลงศัตรูพืช และการจัดการศัตรูพืช การพัฒนาด้านการตลาดและการจัดการผลผลิตทางการเกษตร

(5) สร้างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรุ่นใหม่ และพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ต้นแบบสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้แก่เกษตรกรในชุมชน และนอกชุมชนนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

(6) ควรมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

3) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรจัดกิจกรรม เพื่อสรุปผลการดำเนินงานทำงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านประจำปี และมีรางวัลให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับปฏิบัติงาน

4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด/อำเภอ ควรสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และควรตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือกับอาสาสมัครเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อน

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เช่น อุปกรณ์แว่นขยาย กรรไกรตัดแต่งกิ่ง เอกสารทางการเกษตร แบบพกพา โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต และชุดปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการออกพื้นที่ และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

2) กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการประกาศเกียรติหรือยกย่องเชิดชูเกียรติต่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานพร้อมทั้งเงินรางวัล

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตลอดจนการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เหมาะสมและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจที่อาสาสมัครหมู่บ้านต้องการ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลประกอบการพัฒนาเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2.4 ควรทำการศึกษาการยอมรับผลการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปทำงานร่วมกันแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม)*. กรุงเทพมหานคร:
 โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2554). *ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. เรื่อง อาสาสมัคร
 เกษตรหมู่บ้าน: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. ประกาศ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554
- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2527). จิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ ประสานมิตร
- กัมปภัช แก้วมีศรี. (2545). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาสู่สัตว์ประจำ
 หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,นนทบุรี.
- เกสร สวนศรี .(2552) . *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสา
 ประจำหมู่บ้านจังหวัดสิงห์บุรี.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
 ตีพิมพ์)* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,นนทบุรี.
- คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร .(2551). *คู่มืออาสาสมัครเกษตร*. กรุงเทพมหานคร
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ :
 อลิ้นไพลส คั่นคืนวันที่ 15 พฤษภาคม 2559 จาก
pongsuwansaimai.org/download/t1/a2.doc
- ชำนาญ เมืองลอง. (2555) . *บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอ
 ทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิษฐ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,นนทบุรี.
- ณัฐพันธ์ ขจรนันท์ .(2547) . *การจัดการทรัพยากรบุคคล กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 ดัาริ ชาวพะเยาว์. (2554) .การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน
 จังหวัดพะเยา . (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,นนทบุรี
- ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดิน อาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม.
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,
 นนทบุรี.

- ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์.(2548) “พฤติกรรมบุคคลภายในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 7)
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ประชุมช่าง
- ธวัชชัย กฤติวิชิตนันต์.(2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
หมอดินอาสาประจำตำบล ในจังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,นนทบุรี.
- ธนู สรเสณีย์ (2541) .การปฏิบัติงานหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านของกรมพัฒนาที่ดินอนุรักษ์ดินและน้ำ
จังหวัดน่าน.รายงานการค้นคว้าแบบอิสระปริญญา (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทิวดี มณีโชติ. (2549). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพมหานคร นาน
มีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.
- นที ขลิบทอง (2556) .การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. ใน ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 10
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระ โชติ. (2556).ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์) . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี
- ราชบัณฑิตยสถาน (2532) ปทานุกรมสังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.
กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- รุจ ศิริ สัญญลักษณ์ และคณะ (2544) “ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญในงานส่งเสริมการเกษตร”
ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร
หน่วยที่ 12 หน้า 149-190 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์.
- ฐิติชญาณ์ เปรมกิจ (2552) .บทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดินใน
จังหวัดกาญจนบุรี . (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) .
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.
- นริตา ไตรสรณกุล (2546) .บทบาทของกลุ่มสตรีต่องานพัฒนาชุมชน:กรณีศึกษาบ้านนา
ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาลัษราชภัฏอุบลราชธานี,อุบลราชธานี.

- นิรุทธ์ สุขเจริญ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร ตำบลที่มี ต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรในจังหวัด เชียงใหม่. สำนักงาน เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร.
- นิตยา เพ็ญศิริรักษา และสุรชาติ ณ หนองคาย. (2556). ทฤษฎีความต้องการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ใน ประมวลสาระชุดวิชาพฤติกรรมองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). จิตวิทยาการศึกษา .กรุงเทพมหานคร. พิมพ์ดี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. ใน ประมวลสาระชุด วิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 4 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณี สวานเพลง. (2552). เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น มหาชน.
- พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส. (2546). บทบาทของอาสาพัฒนาสู่สัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้ พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 .ความรู้.ค้นคืนวันที่ 2 พฤศจิกายน 2558 จาก<http://msk-school.net/TRIED2542/keywords.html>
- ภัทรพล เฉลิมชาติ และสมัย ศรีหาญ. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์ ในอำเภอชาติ พนม. รายงานผลการวิจัย ทะเบียนวิชาเลขที่5 4 (2)-0216(4)-004กรมปศุสัตว์ กระทรวง เกษตรและสหกรณ์
- ผลดี จันทร. (2556). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดนครนายก.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน .(2529) .จิตวิทยาสังคม .(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- มณทิรา พลฤกษ์กลามาศ .(2554) .ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินของหมอดิน อาสาในจังหวัดสมุทรสาคร.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

- ลลิตา เสนกรรหา. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (ม.ป.ป.). การจัดการความรู้. ค้นวันที่ 8 พฤศจิกายน 2558 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/283108>.
- วีณา พงศ์พัฒนานนท์.(2551). บทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในเขตภาคกลาง.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี
- วิไล อุตสำห. (2556). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี
- วิชัย ศรีผา. (2552). การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วิวัฒน์ ภู่อ้อม นิสากร ลีชาญพานิชยกิจ และนริษรา โสมณวัตร. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี น.1321-1332 ใน รายงานการประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9
- วินิจ เกตุชา และ คำเพชร ฉัตรศุภสกุล. (2552) .กระบวนการกลุ่มศึกษา.กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วีรสิทธิ์ ชินวัตร. (2555). ทฤษฎีของ Douglas Mc Gregor (ทฤษฎีXและทฤษฎีY) (ออนไลน์) สาระสังเขป ค้นคืนวันที่ 14 เมษายน 2558 จาก http://veerasit-dba04_blogspot_cum/2012/10/10_douglas-mcgregor.html.
- วิโรจน์ ศรีผุดผ่อง. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ .(2545). *การบริหารการโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด* .กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- ศศิธร หุ่นทอง .(2555). *บทบาทหมอดินอำเภอสำในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ
กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์) . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี
- สุวิสาส์ กันตอนันตพร. (2554) .*ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน
จังหวัดชลบุรี*.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) .
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- โสภา ชูพิศุศลชัย .(2522) .*จิตวิทยาสังคมประยุกต์* .กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช.
สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี (2554) “*เอกสารประกอบการอบรม อาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้าน(อกม.) โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)”
อุบลราชธานี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- สมศักดิ์ สมบูรณ์. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอำเภอสำพัฒนาชุมชนในการ
ดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทาง
วิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 7*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏนครปฐม , นครปฐม.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์. (2557) .*ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนครสวรรค์ปี*.” 2558/59.
- สุชา จันทร์เอม .(2524) .*จิตวิทยาเบื้องต้น* .กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช
- สงวน สุทธิเลิศ อรุณ จำรัส ต้วงสุวรรณและฐิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522). *จิตวิทยาสังคม*.
(พิมพ์ครั้งที่ 2).นนทบุรี ชัยศิริการพิมพ์.
- สุนทรี โคมิน (2542) . *เจตคติกับพฤติกรรมมนุษย์*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาทั่วไป* .
สาขาคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- อัญชลี แจ่มเจริญ. (2530). *จิตวิทยาธุรกิจ* .(พิมพ์ครั้งที่ 3) .กรุงเทพมหานคร .โรงพิมพ์และทาบก เจริญผล
- อรวรรณ จินะใจหาญ. (2555) . *การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัด
เชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) .
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- Wiboon Joong. (2014). *ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ*.สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558, จาก
<http://bloggang.com/mainblog.php?id=wbj&month=07-12-2007&group=29&gblog=3>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เลขที่แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์

หมู่บ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล.....

.อำเภอ..... โทรศัพท์.....

คำชี้แจง :

1.แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ต้องการทราบข้อมูลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น ใครขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริง

2.คำตอบจากการสัมภาษณ์จะใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเท่านั้น ขอความร่วมมืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กรุณาให้ความอนุเคราะห์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้ด้วย

3.แบบสัมภาษณ์การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์และเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมายถูกในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ และหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง(.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) 3.1 ไม่ได้รับการศึกษา

( ) 3.2 ได้รับการศึกษา

( ) 3.2.1 ประถมศึกษา

( ) 3.2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) 3.2.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. ( ) 3.2.4 อนุปริญญา, ปวส.

( ) 3.2.5ปริญญาตรี

( ) 3.2.6 อื่น ๆ (ระบุ)

4. การประกอบอาชีพ

( ) 4.1 อาชีพหลัก(ตอบได้เพียงข้อเดียว)

( ) 4.1.1 เกษตรกรรม

( ) 4.1.2 ค้าขาย

( ) 4.1.3 รับจ้าง

( ) 4.1.4 รับราชการ

( ) 4.1.5 อื่น ๆ ระบุ .....

( ) 4.2 อาชีพรอง(ตอบได้เพียงมากกว่า 1 ข้อ)

( ) 4.1.1 เกษตรกรรม

( ) 4.1.2 ค้าขาย

( ) 4.1.3 รับจ้าง

( ) 4.1.5 อื่น ๆ ระบุ .....

5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน .....

6. รายได้ของครัวเรือนต่อปี

6.1 รายได้จากการทำงานอาชีพภาคการเกษตร .....บาทต่อปี

6.2 รายได้จากการทำงานนอกภาคการเกษตร .....บาทต่อปี

7. พื้นที่ทำการเกษตร

7.1 ของตนเองหรือพื้นที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า.....ไร่

7.2 เช่า .....

8. ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน

( ) 8.1 ไม่เป็น

( ) 8.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 8.2.1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน

( ) 8.2.2 สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล

( ) 8.2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน

( ) 8.2.4 อื่น ๆ (ระบุ) .....

9. นอกจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วท่านยังเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น ๆ หรือไม่

( ) 9.1 ไม่เป็น

( ) 9.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 9.2.1 ประมงอาสา ( ) 9.2.2 อาสาปศุสัตว์

( ) 9.2.3 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ( ) 9.2.4 อาสาสมัครสหกรณ์ ( ) 9.2.5

อาสาสมัครฝนหลวง ( ) 9.2.6 เศรษฐกิจกิจการเกษตรอาสา ( ) 9.2.7

อาสาสมัครชลประทาน ( ) 9.2.8 หมอเดินอาสา ( ) 9.2.9 อาสาปฏิรูปที่ดิน

เพื่อเกษตรกรรม ( ) 9.2.10 อาสาสมัครชวานาชั้นนำ

( ) 9.2.11 อาสาพัฒนายางพารา

( ) 9.2.12 อาสาพัฒนาเกษตรและสหกรณ์

10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกรหรือไม่

( ) 10.1 ไม่เป็น

( ) 10.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 10.2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ( ) 10.2.2 วิสาหกิจชุมชน

( ) 10.2.3 กลุ่มเกษตรกร ( ) 10.2.4 สภาเกษตรกร

( ) 10.2.5 เกษตรหมู่บ้าน ( ) 10.2.6 ช.ก.ส.

( ) 10.2.7 อื่น ๆ ระบุ .....

11. สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 11.1 มีความรักและศรัทธาในการเป็นเกษตรหมู่บ้าน

( ) 11.2 ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร

( ) 11.3 ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน

( ) 11.4 ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน ,ชุมชน

( ) 11.5 ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร

( ) 11.6 อื่น ๆ (ระบุ) .....

12. จำนวนข่าวสารที่ได้รับต่อเดือน .....

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตร

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นของท่าน]

ข้อความ	ถูก	ผิด
ความหมายและสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน		
1.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกร เกษตร เกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนหมู่บ้าน		
2.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี		
3. สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) คือ การมีบัตรประจำตัวเท่านั้น		
4. สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะได้รับ โอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ		
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน		
5. แบบ ทบก.01 หมายถึง แบบคำร้องสำหรับเกษตรกร ใช้ในการแจ้งข้อมูลเพื่อขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร		
6.คร่าวเรือนเกษตรกร 1 คร่าวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้หลายคน		
7.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)		
8.ผู้รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร หมายถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างประจำ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมายจากนายทะเบียนหรือผู้ช่วยนายทะเบียนแล้ว		
ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
9.การเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)		
10.อกม.ต้องเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล		

ข้อความ	ถูก	ผิด
11. ข้อมูล/ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้มาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน		
12. อคม.ต้องรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้านก่อนการจัดทำแผน		
ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน		
13. การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไม่ใช่บทบาทของ อคม.		
14. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อคม.) มีหน้าที่ช่วยประสานงานวิทยากรและเชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้		
15. การสำรวจความต้องการความรู้ ของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นบทบาทหน้าที่ของ อคม.		
16. การสำรวจความต้องการความรู้ ของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา เป็นบทบาทหน้าที่ของ อคม.		
ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
17. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อคม.)		
18. การสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน		
19. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อคม.) ควรจัดทำแปลงพยานกรณีเพื่อติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช		
20. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อคม.) มีบทบาทภารกิจช่วยเจ้าหน้าที่รวบรวมให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้นกรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ		

2.2 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

(1 = น้อยที่สุด: 2 = น้อย: 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

แหล่งความรู้	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. สื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1.2 เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร					
1.3 ผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน					
1.4 เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู กศน.					
1.5 เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน					
1.6 เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล					
2. สื่อมวลชน					
2.1 หนังสือพิมพ์					
2.2 วารสารทางการเกษตร/เอกสารวิชาการ					
2.3 แผ่นพับ					
2.4 วิทยุกระจายเสียง/วิทยุชุมชน/เสียงตามสาย					
2.5 โทรทัศน์					
2.6 คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน					
3. สื่อกิจกรรม					
3.1 การประชุม					
3.2 การฝึกอบรม					
3.3 การสัมมนา					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาท

หน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

3.1 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

1= น้อยที่สุด

2 =น้อย

3 = ปานกลาง

4 =มาก

5= มากที่สุด

บทบาท	ระดับความเห็นด้วยต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช (รม.)					
2. การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)					
3. การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้น ทะเบียนผู้ปลูกพืช เศรษฐกิจตามแบบ การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)					
4. การช่วยประชาสัมพันธ์และ ประสานงานจัดเก็บ ข้อมูลตามภารกิจ หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ อื่น ๆ					
5. การร่วมเวทีประชาคมจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน					
6. การเสนอข้อมูลการเกษตรของ หมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วยต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
7.การเสนอปัญหา/ความต้องการของ เกษตรกรในหมู่บ้าน					
8. การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการ เกษตรในหมู่บ้าน					
9. การร่วมเวทีประชาพิจารณาแผน/ เสนอแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน					
10. การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญ ของปัญหา ในการประกอบอาชีพ ด้าน การเกษตรในหมู่บ้าน					
11. การจัดทำแผน/เตรียมบุคคล เป้าหมายในการฝึกอบรมทาง การเกษตร					
12. การประสาน/อำนวยความสะดวก วิทยาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การถ่ายทอดความรู้					
13.. การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ การ ระบาด การเตือนการระบาด					
14. การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย					
15. การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ					

3.2 การได้รับการยอมรับในบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

การยอมรับ	ระดับการยอมรับจากส่วนต่างๆ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.การยอมรับจากเกษตรกร					
2.การยอมรับจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน					
3.การยอมรับจากนักส่งเสริม การเกษตร					
4. การยอมรับจากหน่วยงาน พัฒนาที่ดิน					
5.การยอมรับจากบุคคลทั่วไป (ที่ไม่ใช่เกษตรกร)					
6.การยอมรับจาก (อปท.)					

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
1.จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน		
1.1 ท่านรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรภายในหมู่บ้าน		
1.2 ท่านช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล		

4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (ต่อ)

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
1.จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน		
1.3 ท่านช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร		
1.4 ท่านช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทบก.)		
2.ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
2.1 ท่านดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน		
2.2 ท่านเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน		
2.3 ท่านเสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน		
3.ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน		
3.1 ท่านสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน		
3.2 ท่านช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ /วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน		
3.3 ท่านเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการและวิทยากรนักวิชาการและวิทยากร		

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
4.1 ท่านเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน		
4.2 ท่านประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย		
4.3 ท่านดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น		

4.2 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

ความต้องการพัฒนา	ระดับความต้องการได้รับการพัฒนาการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านพืช					
2. การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านสัตว์					

ความต้องการพัฒนา	ระดับความต้องการได้รับการพัฒนาการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านประมง					
4.การพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น					
5. การพัฒนาเรื่องการปรับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)					
6. การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน					
7.พัฒนาด้านทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร					
8.การพัฒนาด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร					
9.การพัฒนาด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน					
10.การพัฒนาด้านการตลาด การจัดการสินค้าเกษตร					
11.การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.1 ปัญหา

ประเด็นปัญหา	มี (ระดับปัญหา)				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในหมู่บ้าน					
2.งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง					
3.การกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด					
4.สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย					
5.ความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้างระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับเกษตรกร					
6.การสื่อสารไม่เข้าใจกันระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับเกษตรกร					
7.คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน					
8.ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป					
9. ภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน					
10.ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					

5.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.2.1 ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ตามแบบต่าง ๆ เช่น แบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน(รม.) ,แบบขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ,แบบขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

.....
.....

5.2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

.....
.....

5.2.3 ด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

.....
.....

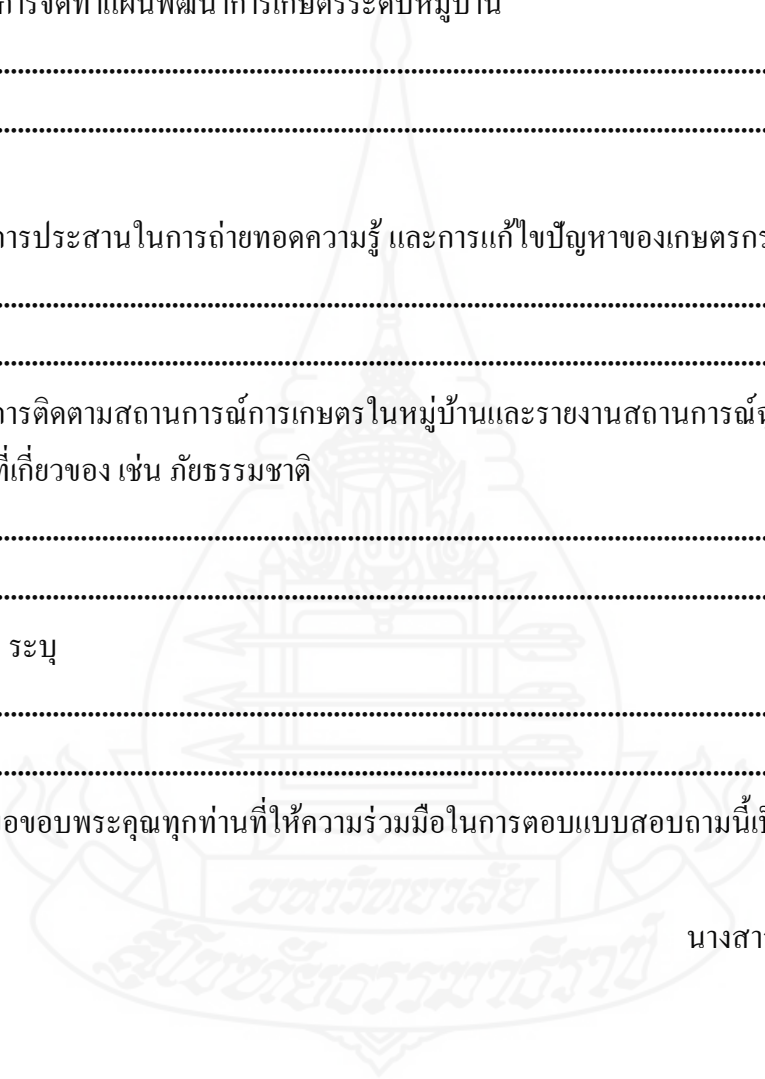
5.2.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภัยธรรมชาติ

.....
.....

5.2.5 อื่น ๆ ระบุ

.....
.....

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างดียิ่ง

นางสาวทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ
ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
เฉลย ตอนที่ 2

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตร

3.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตร

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นของท่าน]

ข้อความ	เฉลย
ความหมายและสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	
1.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกร เกษตร เกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนหมู่บ้าน	ถูก
2.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี	ถูก
3. สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) คือ การมีบัตรประจำตัวเท่านั้น(เฉลย มีบัตรประจำตัว ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	ผิด
4. สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)จะได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ	ถูก
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	
5. แบบ ทบค.01 หมายถึง แบบคำร้องสำหรับเกษตรกร ใช้ในการแจ้งข้อมูลเพื่อขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร	ถูก
6.ครัวเรือนเกษตรกร 1 ครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้หลายคน (เฉลย ครัวเรือนเกษตรกร 1 ครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้ 1 คน)	ผิด
7.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (เฉลย การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านเป็นบทบาทภารกิจของ(อกม.)	ผิด
8.ผู้รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร หมายถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างประจำ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมายจากนายทะเบียนหรือผู้ช่วยนายทะเบียนแล้ว	ถูก

ข้อความ	ถูก
ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	
9.การเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	ถูก
10.อกม.ต้องเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล	ถูก
11.ข้อมูล/ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้มาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน	ถูก
12.อกม.ต้องรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้านก่อนการจัดทำแผน	ถูก
ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	
13.การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไม่ใช่บทบาทของ อกม. (เฉลยเป็นหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่จะต้องช่วยเจ้าหน้าที่แก้ไขปัญหา)	ผิด
14.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีหน้าที่ช่วยประสานงานวิทยากรและเชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้	ถูก
15.การสำรวจความต้องการความรู้ ของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นบทบาทหน้าที่ของ อกม.	ถูก
16.การสำรวจความต้องการความรู้ ของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา เป็นบทบาทหน้าที่ของ อกม.	ถูก
ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
17.การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (เฉลย เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ต้องติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)	ผิด

ข้อความ	ถูก
ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
18.การสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติไม่ใช่บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเจलय เป็นบทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่จะต้องสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ)	ผิด
19.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ควรจัดทำแปลงพยานณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช	ถูก
20.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีบทบาทภารกิจช่วยเจ้าหน้าที่รวบรวม ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้นกรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ	ถูก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	4 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ ปี พ.ศ. 2545
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

